DOI :https://doi.org/10.5281/zenodo.16919604

ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର: ଏକ ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ

ଗୌତମସେନ୍ ହାଁସଦାଃ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ଚରିତ୍ର ବିନା କଥାବସ୍ତୁର ଯଥାଯଥ ଚିତ୍ରଣ ଅସମ୍ଭବ। ତେଣୁ ସାହିତ୍ୟର ଯେ କୌଣସି ବିଭାଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ ଦେଖାଯିବ ଯେ କଥାବସ୍ତୁକୁ ଗତିଶୀଳ କରିବା ପାଇଁ ହେଲେ ଚରିତ୍ରର ଉପସ୍ଥିତି ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ମନେହୁଏ। ଏହି ଚରିତ୍ର ମାନବ ବା ମାନବେତର ହୋଇପାରେ। ପୁଣି ସମାଜର ଉଚ୍ଚ ବା ନୀଚ ବର୍ଗର ଲୋକ ଅଥବା ଆଦିବାସୀଟିଏ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ। ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ ଜଳନ୍ଧର ଦେବଙ୍କଠାରୁ ହିଁ ଆଦିବାସୀମାନେ ଗଳ୍ପନାୟକ ବା ନାୟିକା ଭାବରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟକରାଯାଏ। ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ସାଧାରଣ ତଥା ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ, ଅତିଥି ସତ୍କାର ଏବଂ ଧର୍ମୀୟ ବିଶ୍ୱାସବୋଧ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହି ଧାରା ପ୍ରଶସ୍ତ ହେବା ସହିତ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଜୀବନ ସଂଘର୍ଷକୁ ମଧ୍ୟ ଗାଳ୍ପିକମାନେ ସୁଚାରୁ ରୂପେ ଗଳ୍ପରେ ରୂପାୟିତ କରିଛନ୍ତି। କେତେବେଳେ ନିଜ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଯାଇ ତ କେତେବେଳେ ନିଜ ସମାଜ, ନିଜ ସ୍ୱାଭିମାନ, ନିଜ ସଂସ୍କୃତି ତଥା ଧର୍ମକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବାକୁ ଯାଇ ଅନେକ ସଂଘର୍ଷକୁ ସାମ୍ନା କରିଛନ୍ତି। ପୁଣି ଏହି ଧାରା ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ସହରୀ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ନିଜର ପରଂପରା ପ୍ରତି ଅବହେଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବାର ଚିତ୍ର ମଧ୍ୟ ସାମ୍ନାକୁ ଆସିଛି। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଅନେକ ସମୟରେ ଏମାନେ ନକ୍ସଲ ଓ ସୁରକ୍ଷାକର୍ମୀଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧ ଭିତରେ ତଳିତଳାନ୍ତ ହେଉଥିବାର ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣର ଏହି ବିବିଧତା ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ କିପରି ରହିଛି ତାହାହିଁ ଏ ପ୍ରବନ୍ଧର ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ଆଦିବାସୀ, କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ, ଚରିତ୍ର, ସ୍ୱାଭିମାନ, ସଂସ୍କୃତି, ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ, ପ୍ରକୃତି ଉପାସକ।

କଥାବସ୍ତୁର ପ୍ରଧାନ ବାହକ ହେଉଛି ଚରିତ୍ର। ସମାଜରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିବା ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ନିଜନିଜ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଥାଇ ଗଳ୍ପରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି। ଏହି ଚରିତ୍ରକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଗଳ୍ପର ଆରମ୍ଭ, ପ୍ରବାହ ବା ପରିସମାପ୍ତି ଘଟିଥାଏ। ଅନେକ ସମୟରେ ଏହି ଚରିତ୍ର ମାନବ ଓ ମାନବେତର ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତି। ତେବେ ଏହି ଚରିତ୍ରସବୁ ଲେଖକର ଆବିଷ୍କାର ନୁହେଁ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ତା'ର ସୃଷ୍ଟି। ଲେଖକ କେବଳ ତା ମଧ୍ୟରେ ସମାଜ ଓ ଜୀବନକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରେ। ଚରିତ୍ରଟି କଥାକାରଙ୍କ ପାଇଁ କଥା କହେ, କାମ କରେ ଓ ପାଠକକୁ କଥାକାରଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜଣାଏ। ସମାଜରେ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଚରିତ୍ର ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଓ ଯେଉଁ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରେ ତା'ର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ଫୁଟି ଉଠେ। ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ସମାଜର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କଲେ ତାହାକୁ ପ୍ରତିନିଧିମୂଳକ ଚରିତ୍ର ଭାବରେ

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at :
https://pracheenews.com/

DOI:
https://doi.org/10.5281/zenodo.16919604
Article No - BPP00326

ଯୋଗାଯୋଗ : ଡ଼କ୍ଟର ଗୌତମସେନ୍ ହାଁସଦାଃ,
ସହକାରୀ-ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ
ଆଦର୍ଶ ସ୍ନାତକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ମାଲକାନଗିରି
Email: goutamsen1992@gmail.com
ORCID ID: https://0009-0007-9345-6216

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୪.୦୫.୨୦୨୫	୧୧.୦୬.୨୦୨୫	୨୫.୦୭.୨୦୨୫	୧.୦୮.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ହାଁସଦାଃ, ଗୌତମସେନ୍; ୨୦୨୫। ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର: ଏକ ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା : ଙ; ପୃଷ୍ଠା : ୫୫-୬୮।

ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ। ଏହି ଚରିତ୍ର ସମୟ ସ୍ରୋତରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ତରରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ସାର୍ବଜନୀନ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥା'ନ୍ତି। ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚରିତ୍ର ଯଦି ବ୍ୟକ୍ତିକୈନ୍ଦ୍ରିକ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସାର୍ବଜନୀନ ହୋଇପାରିବ, ତେବେ ତାହାହିଁ ହେବ ଚରିତ୍ର ସୃଷ୍ଟିର ସାର୍ଥକତା ଏବଂ ସ୍ରଷ୍ଟାର ଗୌରବ।

ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଆଦି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ସମୟରେ ଚରିତ୍ର ସବୁ ଗ୍ରାମୀୟ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ବେଳେ କାଳିନ୍ଦୀଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ବେଳକୁ ଚେତନାଶ୍ରୀୟ ଭାବରେ ମାନବେତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତି ଲାଭ କରିଛନ୍ତି। ପରେ ପରେ ମାର୍କ୍ସୀୟ ଚେତନା ଭିତରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଚରିତ୍ର ରୂପରେ ଦେଖା ଦେଇଛନ୍ତି। ବିଶେଷ କରି ମୂଲିଆ, ଦିନ ମଜୁରିଆ, ଖଟିଖିଆ, ଦରିଦ୍ର ଜନତା ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ବିଶେଷ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଇଛନ୍ତି। ମାର୍କ୍ସବାଦ ପରେ ଫ୍ରୟେଡ଼ୀୟ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପକୁ କାୟାବିସ୍ତାର କରିଛି। ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଆଦିବାସୀମାନେ ବି ଚରିତ୍ର ରୂପରେ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ଗରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ନେଇଛନ୍ତି। ଅବଶ୍ୟ ତା ପୂର୍ବରୁ କାଁ ଭାଁ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟରେ ଅଳ୍ପ ବହୁତେ ଦେଖା ଦେଇଥିଲେ। ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧଟିରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ କିପରି ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛନ୍ତି ତାହା ହିଁ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି।

ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ସମ୍ୱଳିତ ସଫଳ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଭଗବତୀ ଚରଣଙ୍କ 'ଶିକାର' ଗଳ୍ପ ରଚନା ହେବାର ବହୁପୂର୍ବରୁ ଜଳନ୍ଧର ଦେବ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇଥିଲେ। ଜଳନ୍ଧର ଦେବଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀକୁ ଦେଖିଲେ ସେଥିରେ ସଂକଳିତ ଚାରୋଟି ଗଳ୍ପ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରକୁ ନେଇ ରଚିତ ହୋଇଥିବା ଜଣାଯାଏ। ସଂକଳନର ପ୍ରଥମ ଗଳ୍ପ 'ଗୌରୀ ଓ କାହ୍ନୁ' ୧୯୨୮ ମସିହାରେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା। ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଗୌରୀ ମୁଖ୍ୟ ନାୟିକା। ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଗୌଣ ଚରିତ୍ର ହିସାବରେ ଭାଇ ନନ୍ଦ, ଗୌରୀର ମାଆ, ଓ ମାମୁ ଏବଂ ସାଥୀ ନିରାଶ ପ୍ରଭୃତି ପାଞ୍ଚଟି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି। ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ପାହାଡ଼ିଆ ଭୂୟାଁ ସଂପ୍ରଦାୟର। ଆଦିବାସୀ କନ୍ୟା 'ଗୌରୀ' ଓ ଗଉଡ଼ ଯୁବକ 'କାହ୍ନୁ'ର ପ୍ରେମ, ପ୍ରତାରଣା ଭିତରେ ଗଳ୍ପଟି ଗତିଶୀଳ ହୋଇ ଗୌରୀର ଭାଇ ନନ୍ଦଙ୍କ ହତ୍ୟା ଧମକ ଭିତରେ ଉଭୟଙ୍କ ପୁର୍ନମିଳନ ଘଟିଛି। ଏଠାରେ ଗୌରୀ ଚରିତ୍ର ଏକ ସଚ୍ଚା ପ୍ରେମିକା। ସେ ନିଜ ଜୀବନକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ମଧ୍ୟ ପ୍ରେମକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିଛି। ସେହିପରି ଗୌଣ ଚରିତ୍ର ଭାବରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ଗୌରୀର ମାଆ ନିଜ ଝିଅର ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଗୌରୀକୁ ମାତୁଳାଳୟକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି। ସେଠାରେ ରହିଲେ ପ୍ରତି ରାତିରେ ଚାଙ୍ଗୁନାଟ ଯୋଗୁଁ ଯୁବକମାନଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ ହୋଇ ଭଲ ସ୍ୱାମୀଟିଏ ମିଳିବା ସମ୍ଭବ ବୋଲି ଚିନ୍ତା କରିଛନ୍ତି। ଅପରପକ୍ଷରେ 'ମାମୁ' ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟ ଗୌରୀର ପରିଶ୍ରମ ଏବଂ ଆଚରଣରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଭଲ ବରଟିଏ ଖଞ୍ଜିଦେବ ବୋଲି ଚିନ୍ତା କରିଛି। ଏଠି ଆଦିବାସୀ ଭାଇ ଭଉଣୀ(ଗୌରୀର ମାଆ ଓ ମାମୁ) ପରସ୍ପରରକୁ ସହଯୋଗର ହାତ ବଢ଼ାଇ ଭବିଷ୍ୟତ ପୀଢ଼ିର ମଙ୍ଗଳ ଚାହିଁଛନ୍ତି। ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଥିବା 'ନିରାଶ' ଚରିତ୍ରଟି ଗୌରୀର ସାଥୀ ହିସାବରେ ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଫଳମୂଳ ସଂଗ୍ରହ କରି ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରିବା ଭଳି ବାସ୍ତବ ଜୀବନକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିଛି। ଗୌରୀର ଭାଇ ନନ୍ଦ ଚରିତ୍ର ଭିତରେ କିନ୍ତୁ ଗଳ୍ପଟି ନୂଆ ମୋଡ଼ ନେଇଛି। ସେ ପୁରୋହିତଙ୍କ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ବୁଝେନାହିଁ। ଜାତି କଥା ମାନେନାହିଁ। ସେ ମନେ କରେ ପୁରୁଷର ଯେଉଁ ଜାତି ସ୍ତ୍ରୀର ସେହି ଜାତି। ମାନବ ଧର୍ମ ତା'ର ଧର୍ମ। ତେଣୁ ଗୌରୀ ଗଉଡ଼ ହାତଧରିବା ପରେ ସେ ଗଉଡୁଣୀ। ଏହି ନନ୍ଦ ଚରିତ୍ର ଭିତରେ ଆଦିବାସୀ ଭାଇର ଭଉଣୀ ପ୍ରତି ଥିବା ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ତଥା ଦାୟିତ୍ୱ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧର ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି।

ଗାଙ୍ଗିକଙ୍କ 'ଅତିଥି ସତ୍କାର' ଗଳ୍ପକୁ ଦେଖିଲେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଆତିଥେୟତା ସଂପର୍କରେ ଜଣାପଡ଼େ। ଏଥିରେ ଥିବା କୋହ୍ଲ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ହେଉଛନ୍ତି 'ଲୁନ୍ଦା' ଓ ତାଙ୍କ କନ୍ୟା 'ଜିଲିଙ୍ଗ୍'। ଏମାନେ କ୍ଷତ୍ରୀୟ ଯୁବକଙ୍କୁ ଆତିଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି। ଅତିଥିଟିଏ ଆସିବା ପରେ ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟ କିପରି ନିଃସଙ୍କୋଚ ହୋଇ ତା'ର ଚର୍ଚ୍ଚା କରେ ତାହାହିଁ ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଦେଖିବାର କଥା। ପୁଣି ଆଦିବାସୀମାନେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସଂପର୍କ ବରାବର ଯୋଖି ରଖିଥାନ୍ତି। ଯାହା ପରସ୍ପରକୁ ଏକ ପାରିବାରିକ ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥାଏ। ତେଣୁ ଯୁବକଙ୍କୁ ଲୁନ୍ଦା 'ବନ୍ଧୁ' ବୋଲି ଡାକିଲା ବେଳେ ଜିଲିଙ୍ଗ 'ଦାଦା' ବୋଲି ଡାକିଛନ୍ତି। ଉଭୟ ଚରିତ୍ର ସତେ ଯେପରି ଆପଣାର ମନେ ହୋଇଛନ୍ତି। ଜିଲିଙ୍ଗ ତେଣୁ ଭାଇଙ୍କ ପାଇଁ ଆମ୍ବ, ଶୁଖା କେନ୍ଦୁ, ବିଛଣା ମହୁ ଓ ଚାରମଞ୍ଜି ଆଣି ଖାଇବାକୁ ଦେଇଛି। ତା'ପରେ ରୋଷେଇ ସାମଗ୍ରୀ ଆଣି ରୋଷେଇର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେଇଛି। ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ ପତ୍ରଶଯ୍ୟା ତିଆରି ଦେଇଛି। ସୁପ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଜଗି ରହିଛି। ଶେଷରେ ବିଦାୟ ବେଳାରେ ସୀମାଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ସ୍ନେହପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଦାୟୀ ବାଣୀ- 'ଯା ଦାଦା ଯା' କହି ବିଦାୟ ଦେଇଛି।' ସେହିପରି ଲୁନ୍ଦା କୋହ୍ଲ ଯୁବକଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ସହିତ ନିଜ ପୁଅ ଭଳି ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି। ଯୁବକଙ୍କର ଜିଜ୍ଞାସାକୁ ଶାନ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଶିକାର, ଭୂତପ୍ରେତ, ଦେବତା ଆଦି ସଂପର୍କରେ

ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପର ସମସ୍ତ ଚରିତ୍ର ଏକ ପାରିବାରିକ ଚରିତ୍ରଭଳି ପ୍ରତୀୟମାନ ହୋଇଛନ୍ତି।

'ବିବାହ ଭୋଜି' ଗଳ୍ପ ଅତିଥି ସତ୍କାରର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ପରି ମନେହୁଏ। କାରଣ ସେ ଦିନ ଫେରିଲାବେଳେ ଜିଲିଙ୍ଗ ଯୁବକଙ୍କୁ ପଚାରିଥିଲେ- 'ଦାଦା ତୁ ପୁଣି କେବେ ଆସିବୁ? ଯୁବକ ଉତ୍ତରରେ କହିଥିଲେ- 'ତୋର ବିବାହ ବେଳେ ଡାକିବୁ, ଭୋଜି ଖାଇ ଆସିବି।'୧। ତେଣୁ ଏଥିରେ ଜିଲିଙ୍ଗ ସେହି ଯୁବକଙ୍କୁ ଭୋଜି ଖାଇବାକୁ ଡାକିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯୁବକ ଜଣକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ରକ୍ଷାକରି ଆସିଛନ୍ତି। ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ଆଉ କେତୋଟି ଚରିତ୍ରକୁ ଅଧିକା ଯୋଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି। ଯେପରି ଜିଲିଙ୍ଗର ସ୍ୱାମୀ 'ବିର୍ଷା',ସେହି ଗ୍ରାମର ଗ୍ରାମବାସୀ, ଚାକର ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପ୍ରଭୃତି। ଏଠି ବି ଜିଲିଙ୍ଗ ହେଉଛି ଗଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ ନାୟିକା। ତା'ର ବିବାହ କାହାଣୀ ହିଁ ଏ ଗଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ କଥାବସ୍ତୁ। ତେବେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ବିର୍ଷାର ବଳବୀର୍ଯ୍ୟ, ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭେଦିବାର ଅପୂର୍ବ କୌଶଳ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ହୋଇ ଦେଖାଦିଏ। ତେଣୁ ବିବାହ ଭୋଜି ସହିତ ଶିକାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିବା ଭୋଜି ହିଁ କ୍ଷତ୍ରୀୟ ଯୁବକଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭୋଜିର ମାନ୍ୟତା ପାଇଛି। ଜିଲିଙ୍ଗର ପିତା ଲୁନ୍ଦାର ବକ୍ତବ୍ୟ ଭିତରେ କୋହ୍ଲ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ବିକାଶ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଅବକ୍ଷୟ ପ୍ରଭୃତି ସାମଗ୍ରିକ ରୂପରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି।

ଜଳନ୍ଧର ଦେବଙ୍କ ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଳ୍ପ 'ଏହା କି ଆତ୍ମହତ୍ୟା'ରେ କନ୍ଧ ଆଦିବାସୀଙ୍କର କରୁଣ କାହାଣୀ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି। ମୁଖ୍ୟନାୟିକା 'ରାଣୀ' ହେଉଛନ୍ତି 'ଖାରୁ' ଓ 'ବାଇଗଣୀ' କନ୍ଧର ଏକମାତ୍ର ଅଲିଅଳୀ କନ୍ୟା। ଗଳ୍ପଟିରେ ଏହି ତିନୋଟି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ବ୍ୟତୀତ ଦୁଇ ଧନୀ ଶିକାରୀ ଯୁବକ ଓ ରାଣୀଙ୍କର ସହଚରୀ ବର୍ଗ ଗଳ୍ପର ପରିସରକୁ ଆସନ୍ତି। ସ୍ୱାଧୀନଚେତା କନ୍ଧ କନ୍ୟା ରାଣୀଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ଏକା ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ଝରଣାକୁ ଯିବାକୁ ହୁଏ। ଏଥିରେ ସେ ଦୁଃଖ କରିବା ପ୍ରତିବଦଳରେ ଖୁସି ହୁଏ। କାରଣ କାହାକୁ ଜଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ। ସମଗ୍ର ଘରର ଦାୟିତ୍ୱ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧକୁ ଯେପରି ସୁଚାରୁ ରୂପେ ତୁଲାନ୍ତି ସେହିପରି ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଏକାକୀ ମଧ୍ୟ ବିଚରଣ କରନ୍ତି। ଗଳ୍ପର ସମସ୍ତ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ନିଜ ବାଟରେ ସାର୍ଥକ ଚରିତ୍ର। ଖାରୁକନ୍ଧକୁ ଅନେକ କଥା ଛଳରେ ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନ ନିମନ୍ତେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିବାହ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ସେ ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇନାହାନ୍ତି। କାରଣ ସେ ଜାଣଛନ୍ତି ତାହା କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏ ସୁନାର ସଂସାର ତା'ର ଛାରଖାର୍ ହୋଇପାରେ। ଗଳ୍ପଟି କରୁଣ ରସାଶ୍ରିତ। କିନ୍ତୁ ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୁଗ୍ଧକର।

ଜଳନ୍ଧର ଦେବଙ୍କ ପରେପରେ ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'ଚୋର କିଏ' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଚିତ୍ରଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଗଳ୍ପଟିରେ ଦୁଇଟି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି। ଯଥା- ଗଳ୍ପନାୟକ 'ସୁକୁରା' ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ'। ସଭ୍ୟ ମଣିଷର ପ୍ରରୋଚନାରେ ସୁକୁରା ଜଙ୍ଗଲର ଗଛ କାଟିଛି, ଫସଲ ଫଳାଇଛି, ପଶୁ ଶିକାର କରିଛି। ସମସ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଏକାଠି ଠୁଳ କରିଛି। କିନ୍ତୁ ତା'ର କିଛି ଲାଭ ହୋଇନାହିଁ। ଅନ୍ୟମାନେ ତାହାକୁ ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି। ଏହାର ପ୍ରତିବାଦ କଲାରୁ ଖାଦ୍ୟ ଚୋରି ଅଭିଯୋଗରେ ଜେଲ୍‌କୁ ଯାଇଛନ୍ତି। ଦେଢ଼ ବର୍ଷ ଜେଲଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବା ଭିତରେ ଦିନେ ଦେଖିଛନ୍ତି ବଡ଼ ସାହେବଙ୍କ ଝିଅ ବିବାହ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପନିପରିବା ଜେଲ୍‌ରୁ ଯାଉଛି। ଚିନ୍ତାରେ ବସିଛନ୍ତି। ସେହି ସମୟ ଘର କୋଣରେ ବୁଢ଼ିଆଣୀଟି ଜାଲପାତି ବସିଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇଛି। ମାଛିଟିଏ ଉଡ଼ି ଆସି ସେଥିରେ ପଡ଼ିଛି। ତେଣୁ ସୁକୁରା କହିଉଠିଛି- 'ଭାବୁଛି ମୁଁ ଚୋର ନା ଏ ବୁଢ଼ିଆଣୀଟା ଚୋର?'୨। ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଏହି ଚିତ୍ରକଳ୍ପ ଭିତରେ ସମଗ୍ର କାହାଣୀଟିର ସାର ନିର୍ଯ୍ୟାସ ପରିବେଷିତ ହୋଇଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ। ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚମତ୍କାର ଢଙ୍ଗରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ସଙ୍କୋଚତା, କର୍ମନିଷ୍ଠତା ଓ ସଭ୍ୟ ମଣିଷର ଶୋଷଣର ଚିତ୍ରକୁ ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ର ପରିବେଷଣ କରିଛନ୍ତି। ତାଙ୍କ ପରେ ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ହେଉଛନ୍ତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରକୁ ନେଇ ଗଳ୍ପ ରଚନା କରୁଥିବା ଜଣେ ସଫଳ ସ୍ରଷ୍ଟା।

ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣୀଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ସରଳ, ନିଷ୍କପଟ ଏବଂ ସ୍ୱାଭିମାନୀ। ସେମାନେ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ସହନଶୀଳ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ସେପରି ହିଂସ୍ର ମଧ୍ୟ। ତାଙ୍କ 'ଜଙ୍ଗଲୀ' ଗଳ୍ପକୁ ଦେଖିଲେ ସେଥିରେ ଥିବା ଶବର ଓ ଶବରୀକନ୍ୟା ଦୁଇଟି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ସରଳ ଓ ନିଷ୍କପଟ। ଶବର କନ୍ୟାର ଜଙ୍ଗଲୀ ପ୍ରତି ନିରବ ପ୍ରେମ ତା'ର ନିରୀହତାକୁ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିବାବେଳେ ଶବରର ଶରସନ୍ଧାନ ପିତା ହିସାବରେ ତା'ର ଦାୟିତ୍ୱବୋଧକୁ ଦର୍ଶାଇଥାଏ। କାରଣ ନାରୀକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ଆଦିବାସୀଙ୍କ ପ୍ରାଥମିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ। ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ହୁଅନ୍ତୁ ବା କନ୍ୟା। ସେହିପରି 'ଶିକାର' ଗଳ୍ପକୁ ଦେଖିଲେ ଘିନୁଆ ଚରିତ୍ର ସ୍ୱାଭିମାନ ଓ ଆତ୍ମସମ୍ମାନର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ବିଗ୍ରହ। ସେ ନିଜର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ହରାଇବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତିତ ନଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀର ଇଜ୍ଜତ ଉପରେ ଆଞ୍ଚ ଆସିଛି। ସେତେବେଳକୁ ହିଂସ୍ର ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି। ଏଠି ସ୍ତ୍ରୀର ଅସମ୍ମାନକୁ ଆଦିବାସୀଟିଏ ସହି ପାରିନାହିଁ। ପୁଣି ସ୍ୱାଭିମାନୀ ଚରିତ୍ର ହିସାବରେ ଘିନୁଆ ମନେମନେ ଭାବିଛନ୍ତି ଯଦି ତାଙ୍କୁ ଡୋରା ଠାରୁ

କମ୍ ପୁରସ୍କାର ଦିଆଯାଏ, ତା'ହେଲେ ସେ ନେବ ନାହିଁ। ଫେରେଇ ଦେଇ କହିବ- 'କିଛି ନ ଦିଅ ପଛେ ସାହେବ, ଡୋରାଠାରୁ ବେଶି ପାଇବା ମୋର ହକ୍।'୩। ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ ରଚିତ ଏହି ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଭିମାନ ଏବଂ ସ୍ୱାଭାବିକତାକୁ ବେଶୀ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା। କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଏହି ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ବିକଶିତ ରୂପ ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି।

କାହ୍ନୁଚରଣ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରକୁ ଦେଖିଲେ ସେମାନେ ସଙ୍କୋଚ, ସରଳ ଓ ନିରୀହ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ। ଏମାନେ ଯେତିକି ଆଜ୍ଞାବହ ସେତିକି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପରାୟଣ ମଧ୍ୟ। 'ଯୋ ହୁକୁମ୍' ଗଳ୍ପର ଚିତୁକନ୍ଧ ବନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ କରି ମାଙ୍କଡ଼ର ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ଯୋଗାଡ଼ କରିଛି ସିନା; କିନ୍ତୁ ମାନବିକତାକୁ ଦ୍ୱାହି ଦେଇପାରିନାହିଁ। ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ କାଟିଥିବା ମାଙ୍କଡ଼ ସବୁକୁ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ତେଲ ହଳଦୀ ଲଗାଇ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି। ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଳ୍ପ 'ପ୍ରନ୍‌ଜୁ'ରେ ଆଦିବାସୀ ଯୁବକ ସରଜୁ ସ୍ତ୍ରୀ ମୁଲ୍ଲିର ଯୁବତୀ ବେଳର ଘଟଣାକୁ ଖୁଲସା କରିଛି। ଏଥିରେ ଆଦିବାସୀଟିଏ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀର ଅତୀତକୁ ଘୃଣା କରିନାହିଁ ବରଂ ତା'ର ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ପୂର୍ବ ପ୍ରେମିକଙ୍କ ପାଖରୁ 'ପ୍ରନ୍‌ଜୁ' ଆଣିଛି। ଏହି ପ୍ରନ୍‌ଜୁ ବା ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି ବିରଙ୍ଗା ଗାଆଁର 'ବାଦଲ କନ୍ଧ' ଓ ସାଇକା ଗାଁର 'ବିରଜା କନ୍ଧ'। ଗଳ୍ପଟିରେ କନ୍ଧ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ବିବାହ ଓ ଯୌବନ ସମୟର ଘଟଣା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି। ଏହି ନିଆରା ପରଂପରା କେବଳ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ନିକଟରେ ହିଁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

ବସନ୍ତ ଶତପଥୀଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ କର୍ମଠ, ନିଷ୍ଠାବାନ, ଧୈର୍ଯ୍ୟବାନ, ପ୍ରତିଶୋଧ ପରାୟଣ, ସହନଶୀଳ ଓ ସ୍ୱାଭିମାନୀ ଅଟନ୍ତି। ଏମାନେ ଆଜି ପାଇଁ ବଞ୍ଚନ୍ତି। ତଥାପି ମାନବିକତା ଖୁନ୍ଦିଖାନ୍ଦି ହୋଇରହିଛି। ଯେତିକି ସରଳ ଓ ନିରୀହ ଜଣାପଡ଼ନ୍ତି ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ସେତିକି ନିଷ୍ଠୁର ଓ ପ୍ରତିଶୋଧ ପରାୟଣ ମଧ୍ୟ ହୋଇଉଠନ୍ତି। ପରିସ୍ଥିତିର ଚକ୍ରରେ ପଡ଼ି ଏମାନେ ନିଷ୍ପେସିତ ହୁଅନ୍ତି। ତଳିତଳାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ସିନା; କିନ୍ତୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟହରା କେବେ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ। 'ବାଲିଡିହା ବାଘ' ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ ରେଙ୍ଗଟା ମାଝି, ସୁଲେଇ, ଟୁଇଲୁ, ଅଇବନ୍, ସେଙ୍ଗେଲ୍ ମାଝି ଓ ରୂପେଇ ପ୍ରଭୃତି। ରେଙ୍ଗଟା ମାଝିର ବଳଦକୁ ବାଘ ନେଇଯିବା ପରେ ଘଟଣାଟି ସରଗରମ ହୋଇଉଠିଲା। ତା'ପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ବାଘଶିକାର ପାଇଁ ଯୋଜନା। ଶେଷରେ ସଫଳ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି। ଏଠାରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଅସୀମ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ସାହସର ଚିତ୍ରଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ସେହିପରି 'କାଠ' ଗଳ୍ପରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାଭିମାନର ଚିତ୍ର ରହିଛି। କାଠ ଚିରାଳି ସାନ୍ତାଳ ଦରବୁଢ଼ା ଜଣକ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ଟେକିଟାକି ତା ପାଖରୁ କାମ ଆଦାୟ କରାଯାଇଛି। ଶୁଖିଲା ରୁଟିର ବିନିମୟରେ ଅଧିକା କାମ କରିବା ପାଇଁ କୁହାଯାଇଛି। କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ତାକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଇଛି, ସେତେବେଳ ସେ ଗର୍ଜି ଉଠିଛନ୍ତି। ସ୍ୱାଭିମାନକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ପାରିନାହାନ୍ତି। ପଇସାକୁ ଫିଙ୍ଗି ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି। ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଆଦିବାସୀମାନେ ସମ୍ପତ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ସ୍ୱାଭିମାନକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଅନ୍ତି। 'ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ' ଗଳ୍ପରେ ବି ଏହି ସ୍ୱାଭିମାନର କଥା ହିଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଛି। 'ଡୋକ୍ଲିଂ/ଦୋହାରୀ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର 'ସୁମି' ଓ 'ସେଙ୍ଗେଲ' କିନ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରୀହ ଚରିତ୍ର। ସଭ୍ୟତାର ସୁଅରେ ଭାସି ଏମାନେ ସବୁକିଛି ହରାଇଛନ୍ତି। ଦାଦନରୁ ଫେରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲାବେଳେ ବାଧକ ସାଜିଛି ସଭ୍ୟତାର କଳୁଷିତ ଅଧ୍ୟାୟ। ତଥାପି ଏସବୁକୁ ସେମାନେ ଏକ ଅଭିଶାପ ବୋଲି ମନେ ନ କରି ମାନବୋଚିତ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି। ତେଣୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆସିଛନ୍ତି ସୁମି ଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମିତ ଶିବଲାଲ୍‌ଙ୍କ ଅବୈଧ ସନ୍ତାନକୁ। ସେହିପରି 'ମକର ଘୁଷୁରି ସାହିର' ଗଳ୍ପକୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ସେଥିରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପରିସ୍ଥିତିର କ୍ରୀଡ଼ନକ। ପୁଣି ନିଜ ଲୋକ ହିଁ ନିଜର ଶତ୍ରୁ। ଆଦିବାସୀ ନାରୀଟିଏ ଏଠି ନିଜ ଦେହକୁ ନିଲାମ କରେ। ପୁଣି ଭିଖାପରି ଚରିତ୍ର ସେମାନଙ୍କୁ ବିକ୍ରିକରି କମିଶନ ପାଏ। ବେଙ୍ଗ, ବେଙ୍ଗ ମା', ବେଙ୍ଗ ବାପା ପ୍ରଭୃତି ଏହି ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। 'ଧରିତ୍ରୀ' ଗଳ୍ପକୁ ଦେଖିଲେ ସେଠାରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଯୁବତୀ ଏକ ସହନଶୀଳ ପ୍ରକୃତିଦେବୀ ପରି ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଅନ୍ତି। ଏହି ଚରିତ୍ର ଶାନ୍ତ, ସରଳ ତଥା ମାତୃତ୍ୱର ଚରମ ନିଦର୍ଶନ। ତେଣୁ ନିଜେ ଗଳ୍ପନାୟକ ତାଙ୍କ କୋଳରେ ବସିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛନ୍ତି।

ରାଜକିଶୋର ରାୟଙ୍କ ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଧର୍ମଭୀରୁ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଚରିତ୍ର। ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର 'ଗିରିଜା' ମୂଳତଃ ଆଦିବାସୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ପାଦ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ପଡ଼ି ଓ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କରି ହୋଇଛନ୍ତି ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍। ପାଦ୍ରୀମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ ଓ ସହାନୁଭୂତି ଦ୍ୱାରା କିଛିକ୍ଷଣ ମନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୂଳଧର୍ମକୁ 'ଗିରିଜା' ଛାଡ଼ିପାରିନାହିଁ। ତେଣୁ ପୁଣି ଫେରି ଯାଇଛନ୍ତି ନିଜ ଧର୍ମ ଭିତରକୁ।

ସଚ୍ଚିରାଉତରାୟଙ୍କ ଗପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରକୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଏ ସେମାନେ ଯେତିକି ସରଳ, ଈଶ୍ୱର ବିଶ୍ୱାସୀ ସେତିକି ସ୍ୱାଭିମାନୀ ମଧ୍ୟ। 'ଜାଗିରି' ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ପାଣୁକନ୍ଧ। ସେ ତଣ୍ଡିକଟା ଜାଗିରି ଜମି ଭୋଗ କରେ। ନିଜ ଜୀବନକାଳ ଭିତରେ

ଅନେକ ନରବଳି ଦେଇଛି । ତା ପୂର୍ବରୁ ବାପ, ଜେଜେବାପାମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି କାମ କରୁଥିଲେ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଦଶହରାରେ ରାଜାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ୍ରମେ ବାସୁକୁ ନେଇ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ନିକଟରେ ନରବଳି ଦେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଆସିବା ଫଳରେ ଏହି ନିଷ୍ଠୁର କର୍ମକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ଖଜଣା ଦେଇ ଜମିଚାଷ କରିବ ବୋଲି ପାଣୁକନ୍ଧ ସିଧାସିଧା ହାକିମଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାଭିମାନ ଫୁଟିଉଠିବା ସହିତ ବାଧ୍ୟ ବାଧକତାରେ ଯେ ଏହି ଜଘନ୍ୟ କର୍ମ କରୁଥିଲେ ତାହା ଜଣାପଡିଛି ।

ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁକର 'ହିରୋ' ଗଳ୍ପରେ ଆଧୁନିକ ମଣିଷର ଯୌନାକାଂକ୍ଷା ଓ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ସ୍ୱାଭିମାନର କଥା ରହିଛି । ଏଠାରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ କନ୍ଧଯୁବକ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ହେଉଥିବା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଗଳ୍ପଟିରେ ଦୁଇଟି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି-କନ୍ଧଯୁବକ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ । ମାଆ ଭଉଣୀଙ୍କ ଇଜ୍ଜତ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ ମିଲ୍‌ମାଲିକ ସହିତ ମକଦ୍ଦମା କରି ବିଜୟ ହୋଇଛି । ହେଲେ ଚାକିରୀ ହରାଇ ବସିଛି । ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ପାଇଁ ମକଦ୍ଦମା ଲଢ଼ିଲା ବେଳେ ଅର୍ଥାଭାବ ଦେଖାଦେଇଛି । ପଇସା ପାଇଁ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଭିକ୍ଷାବୃତ୍ତି କରିଛି । ନିଜର ସ୍ୱାଭିମାନକୁ ମଧ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତି ଚକ୍ରରେ ଭୁଲିଯାଇଛି । ଅନେକଙ୍କଠୁ ଭର୍ତ୍ସନା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଛି । ମାତ୍ର ମକଦ୍ଦମାରେ ହାରିଯିବା ପରେ ସେମାନେ କୁଲିକାମ କରି ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରିଛନ୍ତି । ଗାନ୍ଧିକଙ୍କ ଏହି ଚରିତ୍ର ଦୁଇଟି ସ୍ୱାଭିମାନର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ବିଗ୍ରହ । କନ୍ଧ ଯୁବକ ବାସ୍ତବରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ହିରୋ । ସେ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ି ତୁଚ୍ଛ ବୃତ୍ତିକୁ ଆପଣେଇଥିଲେ ସତ; କିନ୍ତୁ ତଥାପି ତା'ର ସ୍ୱାଭିମାନଟିକକ ବଞ୍ଚି ରହିଥିଲା ।

ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ସରଳ, ସେପରି ଧର୍ମୀୟ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ମଧ୍ୟ ଅଟଳ । ଏଠି ଧର୍ମ କହିଲେ ମାନବଧର୍ମକୁ ବୁଝାଏ । ତାଙ୍କ 'ପାଳଭୂତ' ଗଳ୍ପରେ ହିଂସ୍ରତା ଓ ପଶୁଶକ୍ତି ଉପରେ ମାନବିକତାର ବିଜୟ କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଗଳ୍ପନାୟକ 'ଅଜୟ'ର ପାରା ଶିକାର କରିବା ଭିତରେ ଯେଉଁ ହିଂସ୍ରତା ଜନ୍ମ ନେଇଛି, ତାହା ମାଝିଙ୍କର ବାରଣ ଓ ଧର୍ମୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣନା ଭିତରେ ମାନବିକତାର ନବଉନ୍ମେଷ ଘଟିଛି । ସେହିପରି 'ବିସ୍ମୃତ' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଜୀବନ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆନନ୍ଦମୁଖର କଥା ହିଁ ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଛି । ପରଜା ଯୁବକ ଯୁବତୀ ଆଦି ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ପୋଡୁଚାଷ, ପଥରକଟା ତଥା କୁଲିକାମ କରି ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ମୁଖରେ ସଦା ଆନନ୍ଦର ହସ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା । ଶିବରାମ ଚରିତ୍ର ମଟର ଲରୀର ଡ୍ରାଇଭର ପାଖରେ ଥାଇ ଅତୀତକୁ ସ୍ମରଣ କରୁଥିଲା । ତା'ର ମନେ ପଡୁଥିଲା ଚଇତି ପର୍ବର କଥା । ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ଗୀତ ଗୁଣୁ ଗୁଣେଇବା ଭିତରେ ମନେପଡୁଥିଲା ପ୍ରତିଦିନର ଅଭିସାରର କଥା । ଶିବରାମ ଚରିତ୍ରଟି ଯଦିଓ ଦୁର୍ଘଟଣା ଭିତରେ ମରିଯାଇଛି; କିନ୍ତୁ ପରଜା ଝିଅଙ୍କର ମୁହଁରେ ଉଚ୍ଛୁଳା ହସ ବନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ କି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ସ୍ୱାଭାବିକତା ଲୋପ ପାଇନାହିଁ । ପ୍ରକୃତିର ଧାରା ପରି ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହି ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇନାହିଁ । ତେବେ ଗାନ୍ଧିକଙ୍କ 'ପିମ୍ପୁଡ଼ି' ଗଳ୍ପ ଭିତରେ ମାନବିକ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଓ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏଠି ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଏକ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଚରିତ୍ର । ଯିଏ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଜୀବନଶୈଳୀକୁ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ କରୁଛି । ଆଦିବାସୀମାନେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପରି କର୍ମଠ ଏବଂ ଶୃଙ୍ଖଳିତ । ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ବଞ୍ଚନ୍ତି । ସାହୁକାର, ମହାଜନଠାରେ ସବୁ ହରାଇ ସାରିବା ପରେ ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି । ଚାଖଣ୍ଡେ ପେଟ ପାଇଁ ଦିନରାତି ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଘଟଣାକ୍ରମରେ ହାଟ ପହଂଚିବା ପୂର୍ବରୁ ଚାଉଳ ଚୋରା ଚାଲାଣ କରିଛନ୍ତି । ସେଥିରୁ ଯାହା ଲାଭ ମିଳିଛି ସେଥିରେ ତାଙ୍କ ଭୋକିଲା ପେଟକୁ ଶାନ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ଖୁସିରେ ନୁହେଁ ବାଧ୍ୟରେ ଚାଉଳ ଚୋରା ଚାଲାଣ କରିଛନ୍ତି । ତଥାପି ମାନବିକତା ସେମାନେ ହରାଇନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ଚୋରା ଚାଲାଣ ରୋକିବାକୁ ଯାଇଥିବା ରମେଶକୁ ଦେଇଛନ୍ତି ଆତିଥ୍ୟତା । ଏଥିରେ ଅଫିସର ରମେଶର ଭାବାନ୍ତର ଘଟିଛି । ସମସ୍ତେ ଆପଣାର ମନେ ହୋଇଛନ୍ତି । ଗାନ୍ଧିକଙ୍କ ଭାଷାରେ- "× × × ଚାରିଆଡ଼େ ଖାଲି ପିମ୍ପୁଡ଼ି, ପିମ୍ପୁଡ଼ି, ଭୋକିଲା ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଆଧାର ବୋହି ନେଉଛନ୍ତି, ଆଉ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଧାର ଏକାଠି ହୋଇ ମନ୍ଦା ବାନ୍ଧୁଛି ନୂଆ ଅଭିଯାନ ପାଇଁ- ସେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହେଁ ।"୪ । ଭାବନା ରାଜ୍ୟରେ ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ରମେଶକୁ ତାଙ୍କ ମାନବିକତା ଆଡ଼କୁ ବାଟ କଢ଼ାଇଛି । ଫଳସ୍ୱରୂପ ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ ବାହାରି ଆସିଛି- 'ଛାଡ଼ିଦିଅ ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ ।' ଗଳ୍ପଟିରେ ରମେଶ ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ହେଲେ ବି ବର୍ଣ୍ଣନା ଭିତରେ, ବୃଦ୍ଧା ଓ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର । ସମଗ୍ର ଗଳ୍ପଟିରେ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଢଙ୍ଗରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଚରିତ୍ରକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ସେହିପରି ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଳ୍ପ 'ଶିକାର'ରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କର କରୁଣ କାହାଣୀକୁ ଚପରାସି ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ମୁଖରେ ଶୁଣାଇଛନ୍ତି । 'ବଘେଇ' ଗଳ୍ପରେ କିନ୍ତୁ ରହିଛି ବାଘ ଶିକାର କରିବାର କାହାଣୀ । ଗଳ୍ପରେ ରହିଛନ୍ତି ଧୂର୍ବ ସିଂ, ଧନୁ ପଣ୍ଡିତ, ସୁନୁ ପ୍ରଭୃତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର । ବାଘର ତାଣ୍ଡବରେ ଅତିଷ୍ଠ ଲେଡ଼େଂ ଗ୍ରାମର ଆଦିବାସୀମାନେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ଦେଇ ଠାକୁରାଣୀର ଭରସା ନେଇବାଘୁଣୀ

ଶିକାର କରିବା ପାଇଁ ବାହାରନ୍ତି। ମନ୍ତୁରା ପାଣି ଦେହରେ ମାରି ଶିକାରକୁ ଯାଇଛନ୍ତି। ବାଘକୁ ଦେବତା ମାନୁଥିବା ଏହି ଆଦିବାସୀମାନେ ଆଜି କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାହାରିଛନ୍ତି। କେବେ ଶିକାରକୁ ବାହାରି ନ ଥିବା ଲେଡେଂବାସୀ ବାଘୁଣିର ଶିକାର ହୋଇଛନ୍ତି ସିନା; ବାଘକୁ ଶିକାର କରି ପାରିନାହାନ୍ତି। 'ଟଡ଼ପା' ଗଳ୍ପରେ ରହିଛି କନ୍ଧ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ପରଂପରା ଓ ଜୀବନଚକ୍ରର କଥା। ଏହି ଗଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ଟଡ଼ପା ଏକ ଆଦିବାସୀ ଯୁବକ। ଗଳ୍ପନାୟକ ନିଜ ଟିମ୍ ସହିତ ପରିଦର୍ଶନରେ ଯାଇଥିବାବେଳେ ରାତିରେ ଟଡ଼ପା ସହିତ ଦେଖାହୋଇଛି। ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲାରୁ ସେ କନିଆ ଶିକାର କରିବାକୁ ପେନୁବାଲି ଗାଁକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ବୋଲି କହିଛି। ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ଅନ୍ୟ ଗାଁକୁ ନାଚିବାକୁ ଯାଉଥାନ୍ତି। କଥାବାର୍ତ୍ତାରୁ ଜଣା ପଡ଼ିଛି ଯେ ଏହି ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ନାରୀକୁ ମାତୃତୁଲ୍ୟ ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ନିଜ ପ୍ରେମିକାଙ୍କ କୋଳରେ ବସନ୍ତି। ଏହି ଘଟଣା ଯଦିଓ ସଭ୍ୟସମାଜକୁ ଅଡୁଆ ଲାଗିଲେ ବି ତାଙ୍କ ବିଚାରଧାରାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବାକୁ ବାଧ ହୋଇଛନ୍ତି। ବାମାଚରଣଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ସରଳ ଓ ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ଯେ ବିଚାରକମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଡୁଆ ପଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି। ତାଙ୍କ 'ଅପରାଧୀ' ଗଳ୍ପରେ ଟୁଣୁକା ପରଜା ଓ ହରିଡମ୍ବକୁ ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡରୁ ମୁକୁଳେଇବା ପାଇଁ ବିଚାରକମାନେ ଅନେକ ଚେଷ୍ଟା କରି ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି।

ଭୁବନେଶ୍ୱର ବେହେରାଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ବହୁବିଧ ଗୁଣ ନେଇ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଅନ୍ତି। 'ନାଚେ ବେନୁଆ ନାଚେ' ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ସ୍ୱାଭିମାନ ଓ ଧୈର୍ଯ୍ୟଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ। ସେ ପେଟ ପୋଷିବା ପାଇଁ ମାଙ୍କଡ଼କୁ ନଚାଇ ପାରନ୍ତି, ମାତ୍ର କେବେ ବି ଭିକ୍ଷା ବୃତ୍ତି କରିପାରିବେ ନାହିଁ। ଇଂଜିନିୟର ପତ୍ନୀଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ତେଣୁ କହିଛନ୍ତି- "ଜୀବନ ପଛକେ ଯିବ, ଭିକ ମାଗିବି ମା' ? ବଳବୟସ ଥିବା ଯାଏ କାମକରୁଥିଲି, ଏବେ ଆଉ କାମକୁ ପାରୁନି। ଏଇ ମାଙ୍କଡ଼ ନାଚ ଦେଖାଇ ଯିଏ ଯାହାଦିଏ ନିଏ।"୫। ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଳ୍ପ 'ଫର୍‌ଫର୍ ଉଡ଼େ ପଣତ କାନି'ରେ ରହିଛନ୍ତି ଶବର ଆଦିବାସୀ ଦଂପତି, ଟୁଲୁ ଓ ଭଏଁରୀ। ଏମାନେ ଶୋଷିତ ଚରିତ୍ର। କେତେବେଳେ ଠିକାଦାରଙ୍କ ପାଖରେ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ହୋଇଛନ୍ତି ତ, କେତେବେଳେ ସାହୁକାର ପାଖରୁ ଠକାମୀର ଶିକାର ହୋଇଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପଟିରେ ଟୁଲୁ, ଭଏଁରୀ ଓ ଟୁଲୁର ବାପା ପ୍ରଭୃତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି। ସେହିପରି 'ଡୁକାକନ୍ଧ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଡୁକାକନ୍ଧ, 'ଚିତ୍ରି ଓ ପୁଷ୍ପପରବ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା କନ୍ଧରମଣୀ 'ଚିତ୍ରି' ପ୍ରଭୃତି ସରଳ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିନିଧି ଚରିତ୍ର। ଏମାନେ ପ୍ରକୃତିପରି ସରଳ, ସାବଲୀଳ ଓ ସ୍ୱାଧୀନଚେତା। କିନ୍ତୁ 'ବିଲେଇ' ଗଳ୍ପର ବିଲେଇ ଚରିତ୍ର ପ୍ରତିଶୋଧପରାୟଣ ଏକ ବିଧୁର ମାତୃତ୍ୱ ଚରିତ୍ର। କନ୍ୟା ସନ୍ତାନକୁ ହରାଇବା ପରେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀକୁ ସେ ନିଜେ ମାରିଦେଇଛି। ସ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ ଅପେକ୍ଷା ମାତୃତ୍ୱକୁ ଯେ ଆଦିବାସୀନାରୀ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରେ ସେକଥା ଏହି 'ବିଲେଇ' ଗଳ୍ପରୁ ଜଣାପଡ଼େ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇଛନ୍ତି। ସେମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ତଥା ମାନସିକ ସଂଘର୍ଷକୁ ସେଥିରେ ସଚେତନ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି। 'ଖାଦାନୀ' ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ମୁଣ୍ଡା ଜନଜାତିର ଚରିତ୍ରକୁ ଚିତ୍ରିତ କରିଛନ୍ତି। ଏହି ଗପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି- ଜାନମ୍‌ମୁଣ୍ଡା, ରାୟମନି, ଫୁଲମନି ଓ ମାନସିଂ। ସ୍ତ୍ରୀର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଜାନମ୍ ମୁଣ୍ଡାଙ୍କ ଦୁଇଝିଅ ରାୟମନି ଓ ଫୁଲମନି ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଖାଦାନକୁ ଯାଇ ସଭ୍ୟ ମଣିଷର ଉପଭୋଗ୍ୟା ସାଜିଛନ୍ତି। ଫଳରେ ଫୁଲମନିକୁ ଭଲ ପାଉଥିବା ମାନସିଂ ନାରାୟଣ ପ୍ରସାଦ ସହିତ ଫୁଲମୁନିର ଅବୈଧ ସଂପର୍କ କଥା ଜାଣିବା ପରେ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ସେ ହତ୍ୟା କରି ଜେଲ୍ ଯାଇଛନ୍ତି। ତଥାପି ଜାନମ୍ ମୁଣ୍ଡା ଏସବୁ କଥାକୁ ଖାତିର ନ କରି କନ୍ୟାର ଶବକୁ ନେଇ ଶବ ସଂସ୍କାର କରିଛି। ସେହିଦିନଠାରୁ ମାନସିଂ ଖାଦାନକୁ ଘୃଣା କରୁଥିବା ବେଳେ ଜାନମ୍ ମୁଣ୍ଡାର ବିଶ୍ୱାସ ହୋଇଛି ଯେ- 'ଆଦିବାସୀ ମଣିଷ ଖାଦାନକୁ ଗଲେ ଆଉ ସେ ଆଦିବାସୀ ହୋଇ ଫେରେନାହିଁ।'୬। ଏଠି ଜାନୁମ୍ ମୁଣ୍ଡା ପରମ୍ପରା ଓ ବିଶ୍ୱାସବୋଧର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କଲାବେଳେ ମାନସିଂ ପ୍ରେମର ପୂଜାରୀ ହୋଇ ଗଳ୍ପରେ ଦେଖାଦେଇଛନ୍ତି। ସେହିପରି ରାୟମନି ଓ ଫୁଲମନି ଦୁଇଟି ଚରିତ୍ର ସଭ୍ୟତାର ସ୍ୱାଦ ଚାଖିବାକୁ ଯାଇ ନିଜ ପବିତ୍ରତାକୁ ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଉପଭୋଗ୍ୟା ପାଲଟିଛନ୍ତି। ଆଦିବାସୀ ନାରୀଟିଏ ଏଠି ନିଜର ପବିତ୍ରତା ହରାଇ ବସିଛି। ଏହି ଗାଳ୍ପିକଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଳ୍ପ 'ବଳିଦାନ'। ଦେଶ ସଂଗ୍ରାମର କଥା କହେ। ଏଠି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରମାନେ ନେତାମନ୍ତ୍ରୀର କ୍ରୀଡ଼ନକ ସାଜିଛନ୍ତି। ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ କ'ଣ ନ ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଗଠନ ସଂଗ୍ରାମରେ ଝାସ ଦେଇଛନ୍ତି। ଆଦିବାସୀ ଯୁବକ 'ବିନୋଦିଆ' ଓ ଯୁବତୀ 'ମହୁଆ' ଏ ଗଳ୍ପରେ ଦୁଇଟି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ଏମାନେ ସଂଗ୍ରାମ ସମୟରେ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ଧାଉଁଥିବାବେଳେ ଦେହରେ ଗୁଳିବାଜି ଟଳି ପଡ଼ିଛନ୍ତି। ସରଳ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ନେଇ କରାଯାଉଥିବା ରାଜନୀତିର କରୁଣଚିତ୍ର ଗଳ୍ପଟିରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି। 'ସଭ୍ୟତାର ଗ୍ରାସ'ଗଳ୍ପଟି କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ଭିନ୍ନ ଧରଣର। ଏଠାରେ ସଭ୍ୟ ମଣିଷର କୁତ୍ସିତ ଯୌନଲାଳସା, ଧର୍ମୀୟ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ଶାସନତନ୍ତ୍ରର ପ୍ରହେଳିକାରେ ଆଦିବାସୀ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଜୀବନଧାରା ଧୂଳିସାତ ହେବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଛି। 'ବନଲତା

ସେବାଶ୍ରମ'ର କନ୍ଧ ଯୁବତୀ ପଦୁଆଁ କଲ୍ୟାଣ ଦାସର ଶିକାର ହୋଇ ଝୋଲା ସୁଅରେ ଶବ ହୋଇ ଭାସିଛି। କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ କେହି ଆଦିବାସୀ ଜାଣି ପାରିନାହାନ୍ତି। ପାଦ୍ରୀ, ପୋଲିସ, ଡାକ୍ତର, ସରପଞ୍ଚ ସମସ୍ତେ କେବଳ ସଭ୍ୟତା ନାଁରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରି ଆସିଛନ୍ତି। ଅଥଚ ଗାଁର ଜାନି ତାହାକୁ ଜାଣି ପାରିନାହିଁ। ଗଳ୍ପଟିରେ ଗାଳ୍ପିକ ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତି ସଭ୍ୟମଣିଷଙ୍କ ଚରିତ୍ର ଓ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରର ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକଚିତ୍ର ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି।

ଅଖିଳମୋହନଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ବିଶ୍ୱାସୀ ଓ ସରଳ, ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ସ୍ୱପ୍ନପ୍ରବଣ ମଧ୍ୟ। ତାଙ୍କ 'ରତୁଚକ୍ର' ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର 'ଜୁଆଙ୍ଗ',ବାପର ଋଣ ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ସାହୁକାର ପାଖରେ ଗୋତି ଖଟିଛି। ସାହୁକାର ସହିତ ବଜାରକୁ ଯାଇଛି। ଗୋଦାମରେ କାମ କରିଛି। କାମ କରିବା ଭିତରେ ସ୍ୱପ୍ନପ୍ରବଣ ହୋଇଉଠିଛି। ତେଣୁ ଆଖିଆଗରେ ନାଚିଉଠେ ନଦୀ, ଝରଣା କେତେ କ'ଣ ? ପୁଣି ରାତିରେ ବିଶ୍ରାମଗଲେ ବିରକ୍ତି ହୁଏ। ମନକୁ ମନ କହେ- "ଏଠି ରାତି ଖାଲି ଶୋଇବା ପାଇଁ, ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ଟିର୍ଲାର ହାତରେ ହାତଗୁଡ଼େଇ ନାଚିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସଲପ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଏ ରାତିର ବିଶ୍ରାମ କେବଳ ଖାଲି ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଧାଇଁବା ପାଇଁ।" ୭। ଗଳ୍ପଟିରେ ରହିଛି ସହରୀ ସଭ୍ୟତାର ଜୀବନ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଓ ଗ୍ରାମୀଣ ସରଳ ଜୀବନର ନୂଆ ମାଦକତା।

ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପତି ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଗଳ୍ପ ରଚନା କରିଛନ୍ତି 'ସଭ୍ୟତାର ସ୍ୱପ୍ନ'। ଏଥିରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଯେତିକି ସରଳ, ପାରମ୍ପରିକ ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ବାସ୍ତବବାଦୀ ମନେ ହୁଅନ୍ତି। ସମୟର ସ୍ରୋତରେ ଏମାନେ ସଭ୍ୟତାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛନ୍ତି ସିନା କିନ୍ତୁ ହଜିଯାଇଥିବା ସ୍ୱାଭାବିକତାକୁ ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛନ୍ତି- 'ଏଠି ଲୋକ ହସନ୍ତିନି ବଞ୍ଚନ୍ତି କେମିତି ?' ଧାଡ଼ିଟି ବୋଧହୁଏ ତା'ର ନିଛକ ପରିପ୍ରକାଶ। ଗଳ୍ପଟିରେ 'ଦୋସମା' ଓ 'ଲେବେଗା' ଦୁଇଟି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ଉଭୟେ କୋହ୍ଲ ସଂପ୍ରଦାୟର। ଗାଁରେ ମରୁଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଥମେ ଲୋବେଗା ଆସିଛି ସହରକୁ। ପରେ ଦୋସମା ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଛି, ବିରକ୍ତି ହୋଇ ଉଠିଛି ଲେବେଗା। କାରଣ ସେ ଜାଣିଛନ୍ତି ନିଜେ ଯେଉଁ ପଥର ଯାତ୍ରୀ ହୋଇଛନ୍ତି ସେଠୁ ପ୍ରକୃତି କୋଳକୁ ଫେରିବା କେବଳ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ ଅସାଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ। ଏ ଭିତରେ ମନେ ପକେଇ କେବଳ ଝୁରି ହୋଇଛି ନିଜର ଅତୀତକୁ। ଗଳ୍ପରେ ରହିଛି ଆଦିବାସୀ ସଂସ୍କୃତି ଅବକ୍ଷୟ ଚିତ୍ର। ସତେ ଯେପରି ସଭ୍ୟତାର ସ୍ୱପ୍ନଭିତରେ ଗ୍ରାମୀଣ ପରିବେଶଟିଏ ଆଜି ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇପଡ଼ିଛି। କେବଳ ସ୍ମୃତିରାଇଜରେ ସାଇତା ଜିନିଷ ପରି ରହିଯାଇଛି।

ଦୁର୍ଗାମାଧବ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଆଦିବାସୀଗଳ୍ପର ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଯେତିକି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ଓ ସରଳ ସେତିକି ନିଷ୍ଠୁର ମଧ୍ୟ। ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ପ୍ରେମର ପରାକାଷ୍ଠା ଯେଭଳି ଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ, ଅର୍ଥ ଆଦାୟର ପ୍ରକ୍ରିୟା ସେଭଳି ନୃଶଂସ ମନେହୁଏ। 'ଚନ୍ଦ୍ରାହତ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ 'ଡିସାରୀ ଗମାଙ୍ଗ', ତାଙ୍କ କନ୍ୟା ଏବଂ ତିନିଜଣ ଯୁବକ। ଘଟଣାକ୍ରମରେ ଡିସାରୀ ଗମାଙ୍ଗ ଋଣ ପରିଶୋଧ ନ କରିପାରିବାରୁ ତାଙ୍କ କନ୍ୟାକୁ ଏମାନେ ଉଠାଇ ଆଣିଛନ୍ତି ପ୍ରତିଶୋଧ ନିମନ୍ତେ। ସେହିପରି 'ବୁଦାକିରିସାନୀ' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀଚରିତ୍ର 'ବୁଦା କିରିସାନୀ' ଓ 'ଲଛମୀ ଟୋକୀ' ପବିତ୍ର ପ୍ରେମର ଏକ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ବିଗ୍ରହ। ଏହି ଗଳ୍ପରେ ନୃତ୍ୟଗୀତ ଓ ଶିକାରର ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି।

କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରକୁ ନେଇ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ମାତ୍ର ଗଳ୍ପ ରଚନା କରିଛନ୍ତି। ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା- 'ଫୁଲମତୀ', 'ନୂଆ ମେରିଆ', 'ମଇଳା କୁଣ୍ଡ' ଓ 'ଝିଅ ହଜିଛି',ଇତ୍ୟାଦି। 'ଫୁଲମତୀ' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀଙ୍କ ପ୍ରେମ ପ୍ରଣୟ, ବିବାହ, କନ୍ୟାସୁନା ଓ ଜୋରିମାନା ଆଦିର ଚିତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି। ଫୁଲବାଣୀର ଆଦିବାସୀ କନ୍ୟା 'ଫୁଲମତୀ'କୁ ନେଇ କାହାଣୀଟି ସମୃଦ୍ଧ। ଗଳ୍ପନାୟିକା ଫୁଲମତୀ ଭୀମସେନ୍‌କୁ ପ୍ରେମ କରେ, ଭୀମସେନ୍ ବି ଫୁଲମତୀକୁ ଭଲପାଏ। ତେଣୁ ଭୀମସେନ୍ ଡାକ ଛାଡ଼େ- "ଫୁଲମତୀ, ଏ ଫୁଲମତୀ..."। ଏହି ଡାକ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଫୁଲମତୀ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାକୁଳ ହୁଏ, ମାତ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ନ ଜାଣିଲା ପରି ହୁଏ। ଦୁହିଁଙ୍କ ବିବାହ ମଧ୍ୟରେ ବାଧକ ସାଜେ କନ୍ୟାସୁନା। ଆଦିବାସୀଙ୍କର କନ୍ୟାସୁନା ବିନା ବିବାହ ହୁଏନାହିଁ। ପୁଣି କାହା ସହିତ ଅବୈଧ ସଂପର୍କ ରଖିଲେ ସମାଜ ତାକୁ ଦଣ୍ଡିତ କରେ। ତେଣୁ ଘଟଣାକ୍ରମରେ ଫୁଲମତୀର ବାପା ଡ୍ରାଇଭର ପ୍ରଧାନର ବିଧବା ଝିଅ ସହିତ ସଂପର୍କ ରଖି ଆସୁଥିବା କଥା ଧରାପଡ଼ିବା ପରେ ଗାଁ ଲୋକ ଦ୍ୱାରା ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପରେ ଫୁଲମତୀ, ଭୀମସେନ୍, ଫୁଲମତୀର ବାପା,ପ୍ରଧାନର ବିଧବା ଝିଅ ଓ ଗ୍ରାମବାସୀ ଆଦି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି।

ସେହିପରି 'ନୂଆ ମେରିଆ' ଗଳ୍ପର ସମସ୍ତ ଚରିତ୍ର ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟର। ଗାଁରେ ବିପଦ ପଡ଼ିବାର କାରଣ ଟାଣାପେନୁଙ୍କ କୋପ ବୋଲି ସମସ୍ତେ କହୁଥିବା ବେଳେ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକଟି

ଏହା ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି। ମାତ୍ର ତା କଥାକୁ କେହି ବୁଝିବା ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇ ନାହାନ୍ତି ଫଳରେ ଟାଣାପେନୁକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଯାଇ ଅନେକ ନିରୀହ ଜୀବକୁ ବଳି ଦିଆଯାଇଛି। ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ଜୀବଟିର ଅସହାୟ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଦେଖି ଦୁଃଖ ଓ ବେଦନାରେ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି। ବଳିଖାଇ ଟାଣା ପେନୁ ଶାନ୍ତି ଓ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲା କି ନା ସେ ଜାଣି ପାରିନାହିଁ। ମାତ୍ର ନିଜର ଅନ୍ତରାତ୍ମାରେ ଝଡ଼ ଯେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ତାହାକୁ ସେ ଅନୁଭବ କରିପାରିଛି। କିଛି କରି ନ ପାରିବାର ଅସହାୟତା ଭିତରେ ସେ କେବଳ ଅଶ୍ରୁ ଢାଳିଥିଲେ ଭୁଏଣୀ ଥାନରେ। ଗଳ୍ପଟିରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସବୋଧ, ଟାଣା ପେନୁକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ପୋଡ଼ ବଳି ଓ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକର ନୀରବ ପ୍ରତିବାଦ ଭିତରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ବାସ୍ତବ ଜୀବନ ରୂପାୟିତ ହୋଇଛି। ଆଦିବାସୀଙ୍କ ପୂଜା ପଦ୍ଧତିର ଆମୂଳଚୂଳ ବର୍ଣ୍ଣନା ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି।

ଗାଳ୍ପିକ କୃଷ୍ଣଚରଣଙ୍କ ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଳ୍ପ 'ମଇଳା କୁଣ୍ଡ'। ଏଥିରେ ଆଦିବାସୀ ନାରୀକୁ ମଇଳାକୁଣ୍ଡ ଭାବେ ରୂପାୟିତ କରିଛନ୍ତି। ଏହି ଗଳ୍ପଟିର ମୁଖ୍ୟ ନାୟିକା 'ରାଇମନୀ'। କେଉଁଝର ଜିଲ୍ଲାର ଉଦୟପୁରସ୍ଥ ମୁଣ୍ଡା ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟର ଝିଅ। ହଇଜାରେ ବାପାଙ୍କୁ ହରାଇବା ପରେ ମାଆ ହିଁ ଯେଣୁତେଣୁ ପ୍ରକାରେଣ ପରିବାର ପ୍ରତିପୋଷଣ କରନ୍ତି। ବଡ଼ ଭାଇ ଶାମ ମୁଣ୍ଡା ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କିଛି କାମଦାମ କରନ୍ତି ନାହିଁ। ହାଣ୍ଡିଆ ଖାଇ ବାନାମ୍ ବା କେନ୍ଦରା ବଜାଇ ଦିନ ଅତିବାହିତ କରନ୍ତି। କ୍ରମେ ତାଙ୍କ ବୟସ ହେବାରୁ ବିବାହ ପାଇଁ କନ୍ୟା ଯୋଗାଡ଼ କରାଗଲା। ହେଲେ କନ୍ୟାପଣ ପାଇଁ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ସହରକୁ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିଲା। ଆଶା ଥିଲା ସହରରେ ଟଙ୍କା ରୋଜଗାର କରି ବାହାଘର ସଂପାଦନ କରାଯିବ। ମାତ୍ର ସହରକୁ ଆସିଲା ପରେ ଏ ସହର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପରସ୍ପରଠୁ ଅଲଗା କରି ଦେଇଛି। ରାଇମନୀର ସଦ୍ୟ ଯୌବନ ଓ ସହରୀ ଅନୁଭୂତି ତାକୁ ବଜାରୀ ଆଡ଼କୁ ବାଟ କଢ଼େଇଚି। ପ୍ରଥମେ ଭୋଳା ମାରଓ୍ୱାଡ଼ିର ଟ୍ରକ ଡ୍ରାଇଭର କରିମ୍ ମିଆଁ ଓ ପରେ ଟ୍ରକ କ୍ଲିନର ଫକିରା, ପୋଲିସ କନେଷ୍ଟବଳ, ଭୋଳା ମାରଓ୍ୱାଡ଼ିର ପୁଅ ଓ କରିମ୍‌ର ସାଙ୍ଗସାଥୀ ରେଜାକ୍ ଖାଁ ଦରଜି, ହଲାର ମେସିନ୍ ଚାଳକ ଗଫୁର, ପାନଦୋକାନୀ ଦୀନା, ମଠ ବାବାଜୀ ହନୁମାନ ଦାସ ପ୍ରଭୃତି ଜଣେ ପରେ ଜଣେ ଆସି ତାକୁ ଉପଭୋଗ କରି ଉପହାର ଦେଇଛନ୍ତି। ଏସବୁ ଭିତରେ ରାଇମନୀ ସବୁ ଭୁଲିଯାଇଛି। ଭୁଲିଗଲା ତା'ର ଜଙ୍ଗଲି ଚାଲିଚଳନ, ମଫସଲି ଜୀବନ। ନୂତନ ସଭ୍ୟତାର ସ୍ୱାଦ ପାଇ ରାଇମନୀର ରୂପାନ୍ତର ଘଟିଛି। "ସେ ଭୁଲିଗଲା ନିଜର ମା', ଭାଇ, ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନମାନଙ୍କୁ- ପାଶୋରି ଦେଲା ନିଜର ଶାନ୍ତ ସରଳ ସମାଜକୁ।"୮। ଏଣିକି ସେ ସାୟା, ବ୍ଲାଉଜ, ରଙ୍ଗୀନ ଶାଢ଼ି, ପିନ୍ଧିଲା, ଶସ୍ତା କେମିକାଲ୍ ସୁଗନ୍ଧ ତେଲ ମାଖିଲା। ପ୍ରତିଦିନ ସାବୁନ ଲଗାଇ ଗାଧୋଇଲା। ସ୍ନୋ, ପାଉଡ଼ରରେ ନିଜ ମୁହଁକୁ ଘଷି ଚିକ୍‌କଣ କଲା। ଅଭାବ ବୋଲି କିଛି ରହିଲା ନାହିଁ। ହେଲେ ଏଇ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଭିତରେ ବି ଯେପରି ଅନୁଭବ କଲା ତା' ଦିହ ଭିତରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଜଳିଯାଉଛି। ମୁଣ୍ଡ ଭିତରଟା ଖାଲିଖାଲି ଲାଗୁଛି। ସାମାନ୍ୟ ପରିଶ୍ରମରେ ଗୋଡ଼ହାତ ଅବଶ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି। ସାରାଦେହ ଚେକା ଚେକା କି ଚିହ୍ନଗୁଡ଼ା ଦେଖାଦେଲାଣି। ଶେଷରେ ଭଦ୍ରକ ଯିବା ବାଟରେ ରାଇମନୀକୁ ଏକ ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଛାଡ଼ି ଦିଆଗଲା। ସେହିଦିନଠୁ ରାଇମନୀ ଏକ ବିଖ୍ୟାତ ଦେହଜୀବୀ ଭାବରେ ଦେଖାଦେଲା। ସମସ୍ତଙ୍କ କାମନା ରୂପକ ମଇଳାକୁ ସଫା କରୁକରୁ ନିଜେ ପାଲଟିଗଲା ମଇଳାକୁଣ୍ଡ। ସେ ମଇଳାକୁଣ୍ଡରୁ ଜନ୍ମ ନେଲା ମଙ୍ଗଳ ମୁଣ୍ଡା। ତେଣୁ ତା' ବାପା ପରିଚୟ ପଚାରିଲା ବେଳକୁ ସେ ଅସମ୍ଭାଳ ହେଉଛନ୍ତି। ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଏହି ଗଳ୍ପର 'ମଙ୍ଗଳ ମୁଣ୍ଡା'ର ଚରିତ୍ର ବୀଣାପାଣି ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ପାଟ ଦେଇ' ଗଳ୍ପର ପିତୃ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ମନେ ପକାଇଦିଏ। ତେବେ ଯାହାବି ହେଉନା କାହିଁକି ଏହି ସହରୀ ସଭ୍ୟ ମଣିଷ ଯେ ନିଏ- କିଛି ଦିଏନା ଏକଥା ରାଇମନୀର ଚରିତ୍ର ଭିତରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ। ତଥାପି କିନ୍ତୁ ରାଇମନୀ ବଞ୍ଚିଛି ଷ୍ଟେସନର ସେଇ ପୋଲ ତଳେ ନର୍ଦ୍ଦମା ପାଖ ବସାରେ ଥାଇ ବେଶ୍ ରୋଜଗାର କରିଛି। ନିଜ ସହିତ ବଞ୍ଚାଇଛି ପୁଅ ମଙ୍ଗଳକୁ। ଗଳ୍ପର ଶେଷରେ ଗାଳ୍ପିକ ସମାଜକୁ ପ୍ରଶ୍ନଟିଏ କରିଛନ୍ତି- "ମଇଳା କୁଣ୍ଡରେ ଆପଣ ସବୁଯାକ ମଇଳା ଜମା କରନ୍ତୁ, ମୋର ଆପତ୍ତି ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଜୀବନ ଘେନି ମଇଳା ତିଆରି କରିବାକୁ ଆପଣଙ୍କର କି ଅଧିକାର ଅଛି ? କୁହନ୍ତୁ ବନ୍ଧୁ, ଆପଣଙ୍କର କି ଅଧିକାର ଅଛି ?"୯। ଏ ଉକ୍ତିଟି ଭିତରେ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କର ସମୀକ୍ଷାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଗଳ୍ପଟିରେ ରହିଛି ଆଦିବାସୀ ନାରୀର ଜୀବନ ସଂଘର୍ଷ, ସଭ୍ୟ ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜର ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି, ଶୋଷଣ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର କଥା। ପୁଣି ଗ୍ରାମୀୟ ଜୀବନର ସରଳତା ସହରୀ ସଭ୍ୟତାର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ କିଭଳି ବିପଥଗାମୀ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ତା'ର ଚିତ୍ର ରୂପାୟିତ ହୋଇଛି।

'ଝିଅ ହଜିଛି' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ହେଉଛନ୍ତି- ନିଜେ ଗଳ୍ପ ନାୟିକା ଦୁଲି,ତାଙ୍କ ବାପା, ମାଆ, ବଡ଼ଭାଇ ଭୀମା ଏବଂ କୁଟୀଳା କାନ୍ଦରୀ। ଗଳ୍ପ ନାୟିକା ସାନ୍ତାଳ ଯୁବତୀ ଦୁଲୀ ପନ୍ଦର ଦିନ ତଳେ ନିଖୋଜ ହୋଇଛନ୍ତି। ଏଥିପାଇଁ ଦୁଲୀର ବାପା ଥାନାକୁ ଯାଇ ଏତଲା ଦେଇଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଏହି ଏତଲା ଓ ନିଖୋଜ ହେବାର ରେଡ଼ିଓ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣିବା ପରେ ଥାନାବାବୁ ବିରକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି। ଆଶ୍ରମ ସ୍କୁଲର ମାଷ୍ଟର ଉପରେ ସେ ଦୋଷ ଲଦିଛନ୍ତି। କାରଣ ତାଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ହିଁ ଏହି ଘଟଣା ସମସ୍ତଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ପ୍ରଘଟ ହୋଇଛି। ଥାନାବାବୁଙ୍କର ଯୌନପିପାସା

ପର୍ଦ୍ଦାଫାସ ହେଉଛି। ହାତଗୋଡ଼ ବାନ୍ଧି ଚାଲାଣ ବେଳେ ଚେତା ଫେରିବା ପରେ ଦୁଲୀ ଘଟଣାକୁ ଜାଣିପାରି ବଡ଼ପାଟିରେ ଚିତ୍କାର କରିଛି, ସହାୟତା ମାଗିଛି। ଆଉ ସେଠାରୁ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇ ଘରକୁ ଆସିଛି। ମାସକ ପରେ ସେ ଗାଁକୁ ଫେରିଛି ସିନା ସମାଜ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନାହିଁ। ଶେଷରେ ଆଶ୍ରମ ସ୍କୁଲ ମାଷ୍ଟରର ସହାୟତାରେ ଜୀବିକାର୍ଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥାଟିଏ କରିଛନ୍ତି। ଆଦିବାସୀ ରମଣୀ ଦୁଲୀର ସଂଘର୍ଷମୟ ଜୀବନ, ରକ୍ଷକ ଥାନା ବାବୁର ଭକ୍ଷକ ରୂପ, କୁଟୀଳା କାନ୍ଦରୀର ଚକ୍ରାନ୍ତ ଆଦି ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ସହିତ ଆଦିବାସୀ ସମାଜର ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ରୂପାୟତି ହୋଇଛି। ଗାଳ୍ପିକ କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରାଙ୍କ ସମସ୍ତ ଆଦିବାସୀ ସମ୍ବଳିତ ଗଳ୍ପକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ସେଥିରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ପ୍ରେମ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଓ ବିବାହ ନାଆଁରେ ତଳିତଳାନ୍ତ ହେବା ସହିତ ସଭ୍ୟ ସମାଜ ଦ୍ୱାରା ଶୋଷିତ ତଥା ଆଦିବାସୀ ନାରୀମାନେ ଯୌନ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗ କରି ଆସିଛନ୍ତି।

ସାତକଡ଼ି ହୋତାଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ଗଳ୍ପରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସରଳ ମଣିଷର ଜୀବନ ଚିତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ। ଏଠି ବି ସଭ୍ୟମଣିଷଦ୍ୱାରା ଆଦିବାସୀଟିଏ ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ, ଆଦିବାସୀ ଯୁବତୀ 'ଫୁଲମତୀ' ହିଁ ଗଳ୍ପର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ। ସେ ଜାଣିନାହିଁ ତା' ଘର କେଉଁଠି, କିନ୍ତୁ ମଣିଷକୁ ଭଲପାଏ। ଗଳ୍ପନାୟକର ବିଦାୟ ବେଳେ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ କହିଛି– "ମୁଁ ଧନ୍ୟ ହୋଇଛି × × × ଏଇ ବଣଫୁଲ ପରି ମୁଁ ଫୁଟିବି; ତୁମ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରିବି, ତୁମର ବାହୁଡ଼ା ପଥକୁ।"୧୦। ଏହି ଉକ୍ତି ଭିତରେ ତା'ର ସରଳତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ସତେ ଯେପରି ସେ ପ୍ରକୃତିପରି କୃତଜ୍ଞଭରା ଚକ୍ଷୁରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ଓ ବିଦାୟ ଦେଇପାରେ।

କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଅରଣ୍ୟ ଓ ଉପବନ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ଏକ ଅସହାୟ ଓ ଯୌନଶୋଷିତ ଚରିତ୍ର। ବାରମ୍ବାର ଗଳ୍ପନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପଭୋଗ୍ୟ ହେଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ସେ ବିଚଳିତ ହୋଇନାହାନ୍ତି ବରଂ ତାଙ୍କ ଔରସରୁ ଜାତ ସନ୍ତାନ ପାଇଁ ମାଗିଛନ୍ତି ଉପଯୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟ। ଏଠି ଆଦିବାସୀ ନାରୀଟିଏ କେବଳ ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ଶୋଷିତ ହୋଇନାହିଁ ତା ସହିତ ଲାଞ୍ଛିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି।

ଗାଳ୍ପିକ ରବି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଅଧିକାଂଶ ଗଳ୍ପ 'ମୁଁ' ଚରିତ୍ରରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ। ତାଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ସମ୍ବଳିତ ଗଳ୍ପ ହେଉଛି 'ବୁଧିରାମ ମୁଣ୍ଡା' ଓ 'ଗୁରୁଗମ୍‌କେ'। ବୁଧିରାମ ମୁଣ୍ଡା ଗଳ୍ପରେ ଛଅଟି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି। ଯଥା– ବୁଧିରାମ ମୁଣ୍ଡା, ତାଙ୍କ ମା' ଜାନି ବେଓ୍ୱା, ବାପା କୁଜୁମୁଣ୍ଡା, ଦୁଇ ଭଉଣୀ ସୁନି ଏବଂ ଜାଙ୍ଗ୍ରି ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ। ବାପାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ମାଆ ଜାନିବେଓ୍ୱା ହାଣ୍ଡିଆ ବିକ୍ରିକରି ପିଲାଙ୍କୁ ବଡ଼ କରିଛି। ପରେ ବ୍ୟବସାୟକୁ ବଡ଼ କରି ମଦ ମଧ୍ୟ ବିକ୍ରି କରିଛି। ମାଆ ଭଉଣୀଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଖରାପ ମନ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରୁନଥିବା ବୁଧିରାମ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀକୁ କିନ୍ତୁ କ୍ଷମା ଦେଇପାରିନି। ସ୍ୱାମୀ ହିସାବରେ ଅବୈଧ ସଂପର୍କକୁ ବରଦାସ୍ତ କରିବା ତା' ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇନାହିଁ। ତା'ର ପୁରୁଷତ୍ୱ ଜାଗି ଉଠିଛି।

ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ, ଦୟାଳୁ ଏବଂ ପରୋପକାରୀ ଅଟନ୍ତି। ନିଜକୁ ଖାତିର ନ କରି ଅନ୍ୟକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ଏମାନେ ତତ୍ପରତା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି। ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ହେଉଛନ୍ତି 'ମଙ୍ଗୁଳୀ'। ସେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଇଂଜିନିଅରଙ୍କ ପାଖରେ କାମ କରିଛି। ମାତ୍ର କାମ ପାଉନଥିବା ଯୁବକ ସୁବଳଙ୍କୁ ଅକୁଣ୍ଠ ଚିତ୍ତରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଆସିଛି। ମଙ୍ଗୁଳି ତାଙ୍କୁ ହିମ୍ମତ ଦେଇ ଆସିଛି– 'ଗରିବ ସଭିଏଁ ସମାନ। ସେମାନଙ୍କର ଜାତି ନାହିଁ।'୧୩।(ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଭୂତି; ମନ ଭଲନାହିଁ, କଟକ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ୧୯୮୬, ପୃ–୭୫) ତେଣୁ ମଙ୍ଗୁଳି ଫେରିଲାବେଳ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତି ସୁବଳକୁ। ସେ ମଙ୍ଗୁଳିଠାରୁ ମୁଢ଼ି ଚୁଡ଼ା ନେଇ ତା ମାଆକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇଛନ୍ତି। ଆଦିବାସୀ ନାରୀଟିଏ ନିଜେ ଦରିଦ୍ର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କଠାରେ ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ ଓ ବାଣ୍ଟି ଖାଇବାର ଗୁଣ ବିଦ୍ୟମାନ ହୋଇ ରହିଥାଏ। ଦିନେ ମଙ୍ଗୁଳି ସୁବଳକୁ ମୁଢ଼ି ଚୁଡ଼ା ଦେବାକୁ ଯାଇ ବର୍ଷାରେ ଭିଜିଛନ୍ତି। ଆଉ ସେହିଦିନ ପରଠାରୁ ତା'ର ଦେଖା ମିଳିନାହିଁ। ସୁବଳ ତେଣୁ ମଙ୍ଗୁଳି ଘରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ମଙ୍ଗୁଳି ସେତିକିବେଳକୁ ବସନ୍ତ ରୋଗରେ ପଡ଼ି ଆଖି ହରାଇ ସାରିଥାଏ। ଗଳ୍ପଟିରେ ଆଦିବାସୀ ଯୁବତୀ ମଙ୍ଗୁଳିର ଜୀବନ ସଂଘର୍ଷକୁ ଗାଳ୍ପିକ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ରୂପାୟିତ କରିଛନ୍ତି।

ଗାଳ୍ପିକା ପ୍ରତିଭା ରାୟ କେବଳ ଉପନ୍ୟାସରେ ଯେ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇନାହାନ୍ତି ତା ନୁହେଁ ଗଳ୍ପରେ ମଧ୍ୟ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି। ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରର ନାମ ଅନେକେ ଏକାପରି ଥିବାର ଜଣାଯାଏ। ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପସଙ୍କଳନ 'ଭଗବାଁର ଦେଶ୍'ରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଗଳ୍ପ ବଣ୍ଡା, ପରଜା ଓ ସଉରାକୁ ନେଇ ରଚିତ। ଏଥିରେ ନଅଟି ଗଳ୍ପ ବଣ୍ଡା ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ନେଇ ରଚିତ। ଦୁଇଗୋଟି ଗଳ୍ପ ପରଜା ଓ ଗୋଟିଏ ସଉରା ସଂପ୍ରଦାୟକୁ ନେଇ ରଚିତ। ବଣ୍ଡାକୁ ନେଇ ରଚିତ ଗଳ୍ପରେ

ସନ୍କି ଟୋକି, ବୁଦେଇ, ସୋମା କିର୍ସାନୀ, ବୁଦା କିର୍ସାନୀ, ମଙ୍ଗଳା, ଶୁକ୍ରା ମାଦ୍ରା, ବୁଦେଇ, ପାଣ୍ଡ୍ରୀ ଟୋକୀ, ଦିଶାରୀ, ସୋମ୍ରା, ଲଛମୀ, ସୀସା ଆଦି ଚରିତ୍ର ରହିଥିବା ବେଳେ ପରଜା ଗଳ୍ପରେ ରହିଛନ୍ତି ଫରାନୁ ପରଜା, ହୁନ୍ଦୁରୁ ଜାନୀ ପ୍ରଭୃତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ସେହିପରି ସଉରା ଗଳ୍ପରେ ଜଂଗୁର ଶବର ଆଦି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପ ସଙ୍କଳନର ଏହିସବୁ ଚରିତ୍ର ଅତି ଆପଣାର ଜଣାପଡ଼ନ୍ତି। ଆଦିବାସୀ ବଣ୍ଡା, ପରଜା ଓ ସଉରା ସଂପ୍ରଦାୟର ଏମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିନିଧିସ୍ଥାନୀୟ ଚରିତ୍ର। ସମଗ୍ର ସଂକଳନରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଚାଲିଚଳଣି, ଆଚାର ବ୍ୟବହାର, ବିବାହ ବ୍ରତ, ଜନ୍ମମୃତ୍ୟୁ ଏପରିକି ଧର୍ମୀୟ ବିଶ୍ୱାସବୋଧ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ସଂକ୍ଷେପରେ କହିବାକୁ ଯାଇ ଗାଳ୍ପିକା ନିଜେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ- "ବଣ୍ଡା ନିରକ୍ଷର, ଅଶିକ୍ଷିତ ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଅସଭ୍ୟ ନୁହେଁ। ତା'ର ମଧ୍ୟ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି ରହିଛି। ଏସବୁ ଆମକୁ ବିଚିତ୍ର ଲାଗୁ ପଛେ ତଥାପି ସେଥିରେ ରହିଛି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆଭିଜାତ୍ୟ। ଯାହା ସଭ୍ୟ ସମାଜରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନାହିଁ।" ୧୧। ତେଣୁ କୁହାଯାଇପାରେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କୁ ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ଗାଳ୍ପିକା ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି।

ବିପିନ ବିହାରୀ ମିଶ୍ର ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ସମ୍ବଳିତ ଗଳ୍ପ ରଚନା କରଛନ୍ତି। ତାଙ୍କର 'ଶପଥ ସାନ୍ତାଳ' ଗଳ୍ପ ସଙ୍କଳନର ସମସ୍ତ ଗଳ୍ପ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ନେଇ ରଚିତ। ଗାଳ୍ପିକ ଏଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ସଂପ୍ରଦାୟର ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇଛନ୍ତି। ଏହି ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ନେଇ ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛନ୍ତି। 'ଚଇତିମଉା' ଗଳ୍ପରେ ପରଜା ସଂପ୍ରଦାୟର ଚଇତିପର୍ବକୁ ନେଇ ପରିବେଷଣ କରାଯାଉଥିବା ନୃତ୍ୟଗୀତର କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି। ପରଜା ସମାଜର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ, ବାରିକ, ଦିଶାରୀ ପ୍ରଭୃତି ଏହାର ଚରିତ୍ର। ସେହିପରି 'ଜଗାର ହସ' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ପରଜୁଣୀ ସମ୍ବାରୀବୁଢ଼ୀ, ବିଶୁ ବାହାରୀ, ବୁଧେଇ, ବୁଧିନୀ ଓ ଅନ୍ୟ କେତେ ପରଜୁଣୀ। ଶାବରଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ରଚିତ ଏହି ଗଳ୍ପରେ ରହିଛି ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଭକ୍ତିମଉାର କଥା, ଭକ୍ତ ଓ ଭଗବାନଙ୍କ ମିଳନର କଥା। ଏକ ବିନା ଆରେକ ସତେ ଯେମିତି ମୂଲ୍ୟହୀନ। 'ଚକ୍ରବ୍ୟୁହ' ଗଳ୍ପ କିନ୍ତୁ ଶୋଷଣ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନର କଥା କହିଛି। ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଆଦିବାସୀମାନେ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ଓ ଲାଞ୍ଛିତ ହୋଇଛନ୍ତି। କନ୍ଧ ସଂପ୍ରଦାୟର ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି ଗଳ୍ପର ଚରିତ୍ର। ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ପାଦ୍ରୀ ପ୍ରଭାବରେ ଏମାନେ ନିଜର ସମାଜ, ସଂସ୍କୃତି ଏପରି ନାମକୁ ସୁଦ୍ଧା ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି। ମୂଳନାମ ବଦଳାଇ ବିଡ଼ିଓ, ମାଇକେଲ୍ ପ୍ରଭୃତି ନାମକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି। ଏ ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ହେଉଛନ୍ତି 'ପରମା' ଓ 'ଲିଙ୍ଗି'। ଏମାନେ ସଭ୍ୟ ମଣିଷର ଚକ୍ରବ୍ୟୁହରେ ପଡ଼ି ହଟହଟା ହୋଇଛନ୍ତି। 'ନୂଆ ଗାଁ ନୂଆଁ ଠାକୁର' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ସଉରା ମାନଙ୍କର ଜୀବନଚିତ୍ର ରହିଛି। ଏମାନେ ସରଳ ହୋଇଥିବାରୁ ସାହୁକାର ଦ୍ୱାରା ଶୋଷଣ ଶିକାର ହୋଇଛନ୍ତି। ଏହି ଗପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି- 'ଗଙ୍ଗାଧର', 'ଗୋମାଙ୍ଗ' ଓ କଦମ ଗୁଡ଼ା ଗାଁର 'ଗ୍ରାମବାସୀବୃନ୍ଦ'। ଘଟଣାକ୍ରମରେ ବନ୍ୟାଦ୍ୱାରା ଗାଁ ହରାଇବା ପରେ ଏମାନେ ନୂଆ ଗାଁଟିଏ ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ନାଁ ଦେଇଛନ୍ତି ଜଗନ୍ନାଥପୁର। ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଥିବା ଠାକୁରଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁଠି ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ସେଇଟା ହିଁ ହୋଇଯାଇଛି ତାଙ୍କର ନୂତନ ଗାଁ। 'ଚମ୍ପାଫୁଲ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର 'ବୁଝି' ଓ 'ବୁଧେଇ' ସତେ ଯେପରି ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରେମର ପୂଜାରିଣୀ। ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ି ସାହୁକାରର ଚକ୍ରାନ୍ତର ଶିକାର ହୋଇ ଜମିଜମା ବିକ୍ରି କରିସାରିବା ପରେ ରାସ୍ତା ତିଆରି କାମ ପାଇଁ ମାତଲି ପୁଟକୁ ଟ୍ରକ, ଡମ୍ପର ଯୋଗେ ଯିବା ଆସିବା କରନ୍ତି। ଦିନେ ବୁଧେଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଦେଇଥିବା ଚମ୍ପାଫୁଲ ତଳକୁ ଖସିଯିବା ବେଳେ 'ବୁଝି' ତାହାକୁ ଧରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିଛି ଓ ତା' ସାଥୀରେ ତଳେ ପଡ଼ି ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପଟିରେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରେମର ପରାକାଷ୍ଠା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି। 'ପରମାକୁଜର'ଗଳ୍ପରେ ସଭ୍ୟତାର ବିକାଶ ଓ ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବରେ ଆଦିବାସୀମାନେ କିପରି ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ନିଜତ୍ୱ ହରାଇଛନ୍ତି ତାହା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି। ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର 'ପରମା' ଇଂରେଜୀ ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବା ପରେ ସିନେମା ଦେଖିବା ତାଙ୍କ ନିଶା ପାଲଟି ଯାଇଛି। ଶେଷରେ ଡକାୟତି ଅପରାଧରେ ଜେଲ୍‌କୁ ମଧ୍ୟ ଯାଇଛି। ସେହିପରି ବଡ଼ଝିଅ ସୁଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ପଞ୍ଜାବୀ ଡ୍ରାଇଭର ଦର୍ଶନ ସିଂ ସହିତ ପଳାଇ ଯାଇଛି। ଗଳ୍ପଟିରେ ସନାତନ କୁଜର, ତାଙ୍କ ପୁଅ ପ୍ରଦୀପ, ପ୍ରଦୀପର ସାନଭାଇ ପରମା, ଓ ବଡ଼ ଝିଅ ସୁଲୋଚନା ହେଉଛନ୍ତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ଏମାନେ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଭ୍ୟତା ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତେ ପ୍ରଭାବିତ। 'ସନସାଇର ଜମାନ୍‌ବନ୍ଦୀ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ କିନ୍ତୁ ଶୁଣ୍ଢୀ, ମହାଜନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ। ଚକ୍ରାନ୍ତକ୍ରମେ ସେମାନଙ୍କ ଅଜାଣତରେ ତାଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେଉଥିବା ବାବାଜୀଙ୍କ ନାମରେ ହିଁ ଏତଲା ଦେଇଛନ୍ତି। ଥାନାବାବୁ ବାବାଜୀଙ୍କୁ ନେଲାବେଳେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ସାନଭାଇ ଓ ତା'ର ବାପା ଥାନାବାବୁଙ୍କୁ ଅସଲ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଜଣାଇ ବାବାଜୀଙ୍କୁ ଜାମିନ୍ କରାଇଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପଟିରେ ସରଳ ଆଦିବାସୀମାନେ ସାହୁକାର ଓ ଅଫିସର୍ ଦ୍ୱାରା କିପରି ପ୍ରତାରିତ ହୋଇଛନ୍ତି ତାହା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି। 'ମାଟି ଓ

ମଣିଷ' ଗଳ୍ପରେ କୁଟିଆ କନ୍ଧର ସରଳତା, ଈଶ୍ୱର ବିଶ୍ୱାସ ଓ ସଭ୍ୟ ମଣିଷର ଛଳନା ହିଁ ରୂପ ପାଇଛି। ଏଠାରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରମାନେ ହେଉଛନ୍ତି- ମାଙ୍କଡାମୀ ଜଗା, ଭୀମେ, ଯୋଗୀ, ମାଡ୍ରାମା ଓ ସୋଡ଼ି। ଏମାନେ ସଭ୍ୟ ମଣିଷ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ଗଛ କାଟିଛନ୍ତି, ମଦ ରାନ୍ଧିଛନ୍ତି। ଅବକାରୀ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ମଦ ସବୁକୁ ନଷ୍ଟ କରାଯିବା ପରେ ସେଠାରୁ ତାଙ୍କୁ ତଡ଼ି ଦିଆଯାଇଛି। ସେମାନେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଜାଗାରେ ଗାଁକୁ ଉଠାଇ ନେଇଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପଟିରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜଙ୍ଗଲ ଅବସ୍ଥା ଓ ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଶୋଚନୀୟତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। 'ଗାଁ ବାହୁଡ଼ା' ଗଳ୍ପରେ ରହିଛି ଆଦିବାସୀ କନ୍ଧ ସଂପ୍ରଦାୟରେ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଓ ପ୍ରେମର କଥା। ଚଇତିପର୍ବ ଉପଲକ୍ଷେ ମୃତ୍ୟୁଲୁମା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ନେଇ ନିଆଁରେ ଚାଲିବାର ପ୍ରସଙ୍ଗ। ପୁଣି ସେଠାରେ ରହିଛି 'ମାଡ଼ାଙ୍ଗ ଯୋଗୀ', ଉଲକା ରାମର ଝିଅ 'ମାଲେ କୁଣ୍ଡିଙ୍ଗି' ପ୍ରଭୃତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ସଫଳ ଚିତ୍ରଣ। ସେହିପରି 'ଗମାଙ୍ଗର ଶେଷକଥା' ଗଳ୍ପରେ ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରାମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଆର୍ଥନୀତିକ ଦୁରବସ୍ଥାର କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି। ଗଳ୍ପରେ ଭାଗୀରଥି, ସୋଇତି, ଇନ୍ଦୁରୀ, ମାଳତୀ, ଗୋରସାଙ୍ଗ, ବୋୟା ପ୍ରଭୃତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି। ଅର୍ଥନୀତିରେ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସେମାନେ ମହୁଚାଷକୁ ଆପଣେଇ ନେଇଛନ୍ତି। ପୁଣି ମାଆ ମାଳତୀର ମୃତ୍ୟୁ ପଛରେ ରହିଛି ଇନ୍ଦୁରୀର ବିବାହ ପ୍ରସଙ୍ଗ। 'ବଣ୍ଡା ମହାଦେଈ' ଗଳ୍ପରେ ରହିଛି ବଣ୍ଡା ଜାତି ଉତ୍ପତ୍ତିର ଇତିହାସ ଓ ମାତୃଶକ୍ତି ଉପାସନାର ପରମ୍ପରା। ଏଥିରେ ଥିବା ବଣ୍ଡା ଆଦିବାସୀ ଯୁବକ ଲଛମୀ କିରସାନୀ ଖଣ୍ଡେ ଲୁଗା ପାଇଁ ଯାଇଛନ୍ତି ସରକାରୀ ସମବାୟ ଦୋକାନକୁ। ସେଠାରେ ଥିବା ପରିଚାଳକ ପ୍ରଧାନବାବୁଙ୍କ ସହିତ ମତାନ୍ତର ହେବାରୁ ଧନୁଶର ଉଠାଇଛନ୍ତି। ମାତ୍ର ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ସାମ୍ନାକୁ ଆସିବା ପରେ ସେ ଧନୁଶରକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି। କାରଣ ନାରୀ ଜାତିକୁ ଏମାନେ ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି ଓ ଦେବୀତୁଲ୍ୟ ମନେ କରନ୍ତି। ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ହେଉଛନ୍ତି- ଗୁରୁବାରି, ଶୀତଳ, ବୁଧିନୀ, କେମି ଓ ମେରୀ ପ୍ରଭୃତି। ସେହିପରି 'ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ' ଗଳ୍ପରେ ରହିଛି ଆଦିବାସୀଙ୍କର ସରଳତା ଓ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦୀର ନିଦର୍ଶନ। ଏଠି ମାଛଚୋରି ଘଟଣାରେ ମାଲିଆ ମିଟିକିର ମୁଣ୍ଡକୁ ହାଣି ଅଲଗା କରିଦେଇଛି। ଗ୍ରାମସଭାରେ ତା'ର ବିଚାର ହୋଇ ଜିତାପଟ ହୋଇଛି। ଏହି ଘଟଣା ପୋଲିସ କାନକୁ ଯାଇଛି ପୋଲିସ ଆସି ମାଲିଆକୁ ଜେଲ୍‌କୁ ନେଇଯାଇଛନ୍ତି। ଆଦିବାସୀମାନେ ଚୋରିକୁ ଅପରାଧ ବୋଲି ମନେକରି ତା ପାଇଁ ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରନ୍ତି। ତାଙ୍କର ନିୟମରେ ଦଣ୍ଡ ପୁଣି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଦଣ୍ଡ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ। ତଥାପି କିନ୍ତୁ ସରକାରଙ୍କ ନିୟମକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପଟିରେ ମାଲିଆ, ମିଟିକି, ସର୍ଦ୍ଦାର ପ୍ରଭୃତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି। 'ଶପଥ ସାନ୍ତାଳ' ଗଳ୍ପରେ ସୁନାରାମ, ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ତିରି ଓ ଗ୍ରାମବାସୀ ପ୍ରଭୃତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି। ଲୋଧାମାନେ ସାନ୍ତାଳ ଗ୍ରାମକୁ ଲୁଣ୍ଠନ କରିଛନ୍ତି। ଥାନାରେ ଅଭିଯୋଗ କରିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ନ୍ୟାୟ ପାଇ ପାରିନାହାନ୍ତି। ତେଣୁ ସେମାନେ ସଜାଗ ହୋଇ ପାଖ ଗାଁକୁ ଗୁପ୍ତମନ୍ତ୍ରଣା ପଠାଯାଇଛନ୍ତି। ଦ୍ୱିତୀୟବାର ଲୋଧାମାନେ ଆକ୍ରମଣ କଲାବେଳେ ସମସ୍ତ ସାନ୍ତାଳ ଆଦିବାସୀ ମିଳିତଭାବେ ତା'ର ମୁକାବିଲା କରିଛନ୍ତି। ପରେ ଶପଥ ନେଇଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ନିଜ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କାହା ପାଖରେ ହାତପାତିବେ ନାହିଁ। ଗଳ୍ପଟିରେ ସାନ୍ତାଳମାନଙ୍କ ସ୍ୱାଭିମାନ ଓ ଏକତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। 'ବାହାରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଲୋକ' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପରାୟଣତା ଓ ପ୍ରଭୁ ଭକ୍ତିର କଥାକୁ ଗାଳ୍ପିକ ବିପିନ୍ ବିହାର ମିଶ୍ର ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି। ଭୂତ ଓ ଭୟ ଯୋଗୁଁ ବଙ୍ଗଳାରେ କେହି ରହୁ ନ ଥିବାବେଳେ ଗଳ୍ପନାୟକ ସେଠାରେ ରହିବାର ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତି। ଏହି ଏକଜିଦିଆ ମନୋବୃତ୍ତି ଯୋଗୁ ସମସ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ଛାଡ଼ିକି ଚାଲିଯାଇଥିଲେ। ମାତ୍ର ଆଦିବାସୀ ଚୌକିଦାର ଜଣକ ଜଗି ରହିଛନ୍ତି। ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ସମସ୍ତେ ଚାଲିଯାଉଥିବା ବେଳେ ଆଦିବାସୀଟିଏ ତା'ର ଜୀବନକୁ ବାଜି ଲଗାଇ ଗଳ୍ପନାୟକର ସୁରକ୍ଷା କଥା ଚିନ୍ତା କରିଛନ୍ତି। 'ଗୋମତିର ଶେଷ ହସ'ରେ ଆଦିବାସୀ ଯୁବତୀଙ୍କୁ କରାଯାଇଥିବା ଦୁଷ୍କର୍ମ ଓ ତା'ର ପରିଣତି କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି। ଗଳ୍ପଟିରେ ନିଷ୍ପାପ ଆଦିବାସୀ ନାରୀର ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ଓ ପବିତ୍ରତା କେତେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ତାହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି। ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରେ ବିପିନ୍ ବିହାରୀ ମିଶ୍ର ଯେଉଁ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ଖଞ୍ଜିଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି କାଳ୍ପନିକ ଚରିତ୍ର ନୁହନ୍ତି। ବରଂ ନିଜେ ତାଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ସେମାନଙ୍କୁ ପାଖରୁ ଦେଖିଛନ୍ତି ଓ ଗଳ୍ପରେ ଚିତ୍ରିତ କରିଛନ୍ତି।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରାଙ୍କ ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସୀ, ଦୟାଳୁ ଓ ପ୍ରତିଶୋଧ ପରାୟଣ ମଧ୍ୟ। ଏମାନେ କର୍ମଠ ଏବଂ ସରଳ ଜୀବନଯାପନ କରନ୍ତି। ବନ ଔଷଧର ଚମତ୍କାର ବ୍ୟବହାର ଏମାନଙ୍କୁ ଜଣା। 'ଶିକାର' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଡମା ସିଂ ଏହାର ଏକ ସୁନ୍ଦର ଉଦାହରଣ। ସେ ବନୌଷଧି ମାଧ୍ୟମରେ କ୍ୟାନ୍‌ସର ପରି ଦୁରାରୋଗ୍ୟ ବ୍ୟାଧିକୁ ବି ଭଲ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ରଖନ୍ତି। ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କର ବିକଳକୁ ସହି ନ ପାରି ତାଙ୍କୁ ସହଯୋଗ କରିଛନ୍ତି। ମାତ୍ର ଡାକ୍ତରବାବୁ ଡମା ସହିତ ଛଳନା କରିବା ତାଙ୍କୁ ତଳି ତଳାନ୍ତ କରିଛନ୍ତି। ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଳ୍ପ 'ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ସନ୍ଧାନ'ରେ ଯୌନ ଲାଳସା ଓ ତଦ୍‌ଜନିତ ସଂଘର୍ଷ ଏବଂ ପ୍ରତିଶୋଧକୁ

ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି। ଏହି ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ- ବାଗୁନ୍‌ମୁଣ୍ଡା, ସ୍ତ୍ରୀ ସୋମବାରୀ, ଡମା ମୁଣ୍ଡା ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଭୃତି। ଘଟଣାଚକ୍ରରେ ସୋମବାରୀଙ୍କ ସହିତ ଡମା ମୁଣ୍ଡାର ଯୌନ ସଂପର୍କ ଗଢ଼ିଉଠେ ଏବଂ ଏହା ଜାଣିବା ପରେ ବାଗୁନମୁଣ୍ଡା ସୋମବାରୀକୁ ହତ୍ୟା କରନ୍ତି। ହତ୍ୟା କେଶ୍‌ରେ ୧୪ ବର୍ଷ ଜେଲ ଦଣ୍ଡ ପାଆନ୍ତି। ପରେ ଜେଲ୍‌ରୁ ଫେରିଆସି ସବୁ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇଛନ୍ତି। ସବୁକିଛି ସର୍ବସ୍ୱାନ୍ତ ହେବାର ଦେଖି କ୍ରୋଧକୁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ପ୍ରତିଶୋଧ ପରାୟଣା ହୋଇ ଡମା ମୁଣ୍ଡା ପାଖକୁ ଯାଇଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଡମାର ସ୍ତ୍ରୀ ଛୁଆ ପିଲାଙ୍କର ବିକଳ କ୍ରନ୍ଦନ ଏବଂ ରୋଗୀଣା ଡମାକୁ ଦେଖି ତାଙ୍କ ରାଗ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି। ସେ ଦିନରୁ ବାଗୁନ୍‌ମୁଣ୍ଡା ଆଉ ଗ୍ରାମରେ ଦେଖା ଦେଇନାହାନ୍ତି। ସମୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତି ଭିତରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ମନୋଭାବକୁ ମଧ୍ୟ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି।

ଉତ୍ତମ କୁମାର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସରଳ, ଈଶ୍ୱର ବିଶ୍ୱାସୀ, ପରୋପକାରୀ, ସମ୍ବେଦନଶୀଳ, ପ୍ରକୃତି ପୂଜକ, ସ୍ୱାଭିମାନୀ, ହସ୍ତନୈପୁଣ୍ୟର ଅଧିକାରୀ, ନିରଳସ ପ୍ରେମର ପୂଜାରୀ ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ। 'ଠେଲ୍‌କୋ' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର କଲେଜ ପଢୁଆ ଯୁବକ ଠେଲ୍‌କୋ କପି କରିବା ଅଭିଯୋଗରେ ଧରାପଡ଼ିବା ପରେ ଆଉ ପାଠ ପଢ଼ି ପାରିନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଗୁରୁଙ୍କୁ କେବେ ଅସମ୍ମାନ କରିନାହିଁ। ଯେତେବେଳେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମହୋଦୟ ତାଙ୍କ ଇଲାକାକୁ ଯାଇ ପେଟ୍ରୋଲ ସରିବା ଯୋଗୁଁ ହଇରାଣ ହୋଇଛନ୍ତି ଠେଲ୍‌କୋ ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି। ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଗଠନରେ ସେ କେବେ ହାରିଯାଇ ନାହିଁ। ଅସୀମ ସାହସ, ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ୍ୟ, ତ୍ୟାଗ ଓ ମାନବିକତାର ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଏକ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ବିଗ୍ରହ। ସେହିପରି 'ଘଟାନ୍ତର' ଗଳ୍ପ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଈଶ୍ୱର ବିଶ୍ୱାସକୁ ନେଇ ରଚିତ ହୋଇଥିବା ଆଦିବାସୀ ସମ୍ବଳିତ ଗଳ୍ପ। ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଗଳ୍ପନାୟକ ଏକ ଆଦିବାସୀ କନ୍ଧ ଝାଙ୍କର ପାଖରୁ ମନ୍ତ୍ର ଶିଖିଛନ୍ତି। ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ର, ମନ୍ତ୍ର, ଜୁଡ଼ି, ବୁଟି ଓ କାଳସୀ ପ୍ରତି ଅଖଣ୍ଡ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥିବା କଥା ଗଳ୍ପରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି। କିନ୍ତୁ 'କାଠକାଙ୍ଗାଳ' ଗଳ୍ପରେ ରହିଛି ଆଦିବାସୀଙ୍କ ବୃକ୍ଷ ପ୍ରୀତିର କଥା। କନ୍ଧ ସଂପ୍ରଦାୟରେ ପିଲାଟି, ଜନ୍ମ ହେଲେ ପରିବାରର ମୁଖ୍ୟ ଚନ୍ଦନଗଛର ଚାରାଟିଏ ରୋପଣ କରନ୍ତି। ଚାରାଟିକୁ ଅତି ଯତ୍ନରେ ପାଳନ କରାଯାଏ। ଶୁଖିଯିବାର ଦେଖିଲେ ମାଆ ଥନରୁ କ୍ଷୀର ନେଇ ସେଠାରେ ଢଳା ହୁଏ। ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ବଳି ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଥାଏ। ଏହି ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ବାଘାମାଝି ଚନ୍ଦନଗଛକୁ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଯାଇ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ହୋଇ ତିନୋଟି ସନ୍ତାନ ଓ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବଳି ଦେଇଛି। ଆଇନ ହାତରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଦଶ ବର୍ଷ କାଳ ଜେଲ୍‌ଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ଭୋଗ କରିଛି। କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସେହି ଚନ୍ଦନ ଗଛକୁ କଲେକ୍ଟର କାଟିଛନ୍ତି ସେତେବେଳେ ସେ ଗର୍ଜିଉଠିଛନ୍ତି ଏବଂ ତଣ୍ଟି ଚିପି ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି। ଘୃଣାରେ ଗର୍ଜନ କରି ଉଠିଛନ୍ତି- "ରେ କାଠକାଙ୍ଗାଳ ଏଇ ଗଛ ପାଇଁ ମୋ କଅଁଳ ପୁଅକୁ ମାରିଲି। ଏଇ ଗଛ ମୋ ବାପା ମାଆର ସନ୍ତକ, ନେ ଏଇ ଗଛ ଯିଏ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀର ରକ୍ତ ପିଇ ବଞ୍ଚିଥିଲା, ଏବେ ମୋ ରକତ ପିଉଛି ନେ ନେ।" ୧୨। ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଳ୍ପ 'ମଧୁ! ମଧୁ! ମଧୁ!'ରେ ମହୁଆ କୁଟିଆ କନ୍ଧ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଏକ ମାର୍ମିକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣିତ। ଏହି ଆଦିବାସୀମାନେ ଶିକାର କରନ୍ତିନାହିଁ। ଜଙ୍ଗଲରୁ ମହୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି। ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର 'ମକରା' ମହୁସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଯାଇ ଆଉ ଫେରିଆସି ନାହିଁ। ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ବାଦ ଆସିଛି। ଶବ ସଂସ୍କାର କଲାବେଳେ ମହୁଆ କୁଟିଆ କନ୍ଧ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ପରଂପରା ଅନୁସାରେ ଶବସଂସ୍କାର ସ୍ଥାନକୁ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ମରୁଆକୁ ନିଆଯାଇ ବିଧିବିଧାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ଯୌବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗିତ କରାଯିବ ବୋଲି ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଛି। କିନ୍ତୁ ଗଳ୍ପନାୟକଙ୍କ କୌଶଳକ୍ରମେ ମରୁଆକୁ ମୁକ୍ତ କରିଛନ୍ତି। ପରେ ଜଣାଗଲା ମକରା ଗଛରୁ ପଡ଼ି ମରିନାହିଁ। ଆଉ ଜଣେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲା। ଗଳ୍ପଟିରେ ମକରା, ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ମରୁଆ, ମହୁଆଙ୍କ ସର୍ଦ୍ଦାର ଓ ଗ୍ରାମବାସୀ ପ୍ରଭୃତି ଏହାର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ସ୍ୱାମୀର ମୃତ୍ୟୁପରେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସମସ୍ତ ଯୌବନକୁ ବଳିଦେବା ପ୍ରଥା ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। 'ମହାତ୍ମା ଓ ପୋଲ' ଗଳ୍ପଟି ପୋଲ ଗଢ଼ିବା ଘଟଣାକୁ ନେଇ ପରିକଳ୍ପିତ। ଏଥିରେ ରହିଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ହେଉଛନ୍ତି ଲିଖାମାଝି ଓ ମକରା ମୁର୍ମୁ। ପୋଲଟି ବାରମ୍ବାର ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିବାର କାରଣ ହେଉଛି ମାଣିକେଶ୍ୱର ଓ ପାଟଣେଶ୍ୱରୀର ବିବାଦ ବୋଲି ଲିଖା ମାଝି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି। ତେଣୁ ଏହାର ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ମଣିଷ ବଳି ଦରକାର। ଏଥିପାଇଁ ମକରା ଆତ୍ମବଳିଦାନ ଦେଇଛି। କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଯୋଗୁଁ ଏହି ପୋଲଟି ପୁନର୍ବାର ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛି। ଏଠାରେ ମହାତ୍ମା ପୁରୁଷ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ତ୍ୟାଗର କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଧୁନିକ ମଣିଷର ଦୁର୍ନୀତି କଥା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇ ଦିଆଯାଇଛି। ସେହିପରି 'ଚେର' ଗଳ୍ପରେ କୁଟିଆ କନ୍ଧମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ଚଳଣି ଓ ସ୍ୱାଭିମାନର କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି। ଗଳ୍ପଟିରେ କୁଟିଆ ସର୍ଦ୍ଦାର ମାଙ୍କଡ଼ା, ମାଟିଆ, କୁଟିଆ ଯୁବତୀ ଓ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଆଦି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛନ୍ତି। ଘଟଣାକ୍ରମରେ ଗଳ୍ପନାୟକ ଓ ଡାକ୍ତର ଶିକାର ପାଇଁ ଯାଇଥିବାବେଳେ କୁଟିଆମାନଙ୍କର ମହୋତ୍ସବ ଯୋଗୁଁ ଶିକାରକୁ ଯାଇପାରିନାହାନ୍ତି।

ଫେରିଲା ବେଳେ ବାଘ ହାବୁଡ଼ରୁ କୁଟିଆ ଯୁବତୀକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ସହିତ ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନକୁ ମାଂସକଟା ଛୁରୀ ଓ ପନିକି ସାହାଯ୍ୟରେ ଅପରେସନ କରିଛନ୍ତି। ଯୁବତୀର ଶେଷ ଆଶା ପୂରଣ କରିବାକୁ ଯାଇ ପିଲାଟିକୁ ରଖିଛନ୍ତି। ସେହି ପିଲା ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ଡାକ୍ତର ହୋଇ ନିଜ ଭିଟା ମାଟି କଳାହାଣ୍ଡିକୁ ଆସିଛନ୍ତି। ସେଠାରେ ତା'ର ମାଆ ଯେ କୁଟିଆ କନ୍ଧ ରମଣୀ ଏହାକୁ ସେ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି। ସେହିପରି 'ଅହଂକାର ପାହାଡ଼ରେ ଅନ୍ଧ ପଥୁରିଆ' ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ହସ୍ତନୈପୁଣ୍ୟ ଓ ସ୍ୱାଭିମାନର କଥା କହିଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଯୁବକଟି ହେଉଛି ଏହାର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ଗଳ୍ପନାୟକ ତାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ପରେ ମୂର୍ତ୍ତି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଆଦିବାସୀ ଯୁବକ ଜଣକ ତା'ର ଅତୀତକୁ ଗଳ୍ପନାୟକଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ବଖାଣି ବସିଛନ୍ତି। ଅତୀତର କରୁଣ କାହାଣୀ ଯୋଗୁଁ ସେ ମୂର୍ତ୍ତି ନ ଗଢ଼ି ବାସନକୁସନ ତିଆର କରୁଥିବାର କହିଛନ୍ତି। 'ରକ୍ତ ସମ୍ପର୍କୀୟ' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ରମଣୀର ସରଳତା, ପ୍ରେମର ପରାକାଷ୍ଠା ଓ କୁଟିଆ ସମାଜର ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସର କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି। କୁଟିଆ କନ୍ଧ ରମଣୀ, ତା'ର ସ୍ୱାମୀ, ଜାନି ଆଦି ଏହି ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ମହୁଲ ଫୁଲ ଗୋଟାଇବାକୁ ଯାଇ ଭାଲୁ ଆକ୍ରମଣର ଶିକାର ହେବା ପରେ କୁଟିଆ କନ୍ଧର ସ୍ତ୍ରୀ କୁଟିଆକୁ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ନେଇଛନ୍ତି। ସେଠାରେ ରକ୍ତର ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗୁଁ ରମଣୀଟି ଛାତି ଚିରି ରକ୍ତ ଦେଇଛି ଏବଂ ଅଚେତ ହୋଇପଡ଼ିଛି। ତେବେ ଡାକ୍ତର ନିଜ ରକ୍ତ ଦେଇ ଦୁହିଁଙ୍କ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇଛନ୍ତି। ପରନ୍ତୁ ଏହି ଭାଲୁ ଆକ୍ରମଣର କାରଣ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ଯାଇ ଜାନି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲା ଯେ ଲୋକଟି ନୂଆଖାଇ ଆଗରୁ କଖାରୁଫୁଲ ଛିଣ୍ଡାଇ ଥିବାରୁ ଏହି ବିପତ୍ତି ଘଟିଲା। ଗଳ୍ପଟିରେ ଆଦିବାସୀ ରମଣୀର ତ୍ୟାଗନିଷ୍ଠ ଜୀବନ, କୁଟିଆ କନ୍ଧର ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଓ ଭଲ ପାଇବା ପ୍ରକାଶିତ। ସେହିପରି 'ଶୁକୁରୁ ଜାନୀ ଓ ସକ୍ରେଟିସ' ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ହେଉଛନ୍ତି କୁଟିଆ ଓରଫ ଶୁକୁଜାନୀ। 'ଖଗଲା' ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ଏବଂ 'ଚେରେ ବାହାଲର ବାହାଲ' ଗଳ୍ପର ଲିଖା ସଅଁରା ଓ 'ଛୋଟୀ ସାଉଁରାଣୀ' ପ୍ରମୁଖ ସରଳ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର।

ସେହିପରି ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସରଳ ଓ ପାରମ୍ପରିକ ଜଣାପଡ଼ନ୍ତି। ଏହି ସରଳ ଗୁଣ ଯୋଗୁଁ ଅନେକ ସମୟରେ ଶଠତାର ମଧ୍ୟ ଶିକାର ହୁଅନ୍ତି। 'ଫୁଲମତୀ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଫୁଲମତୀ ଓ ଲୌକନ ବାକା ହେଉଛନ୍ତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ଏମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ପ୍ରେମ କରୁଥିଲେ ମାତ୍ର ବିବାହ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ। ଚଇତି ପର୍ବଦିନ ସାପ କାମୁଡ଼ାରେ ଫୁଲମତୀର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଛି। ଗଳ୍ପଟିରେ ନୈସର୍ଗିକ ପ୍ରେମ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। 'କୟେଦୀ' ଗଳ୍ପରେ ରହିଛନ୍ତି ରଙ୍ଗାମୁର୍ମୁ, ଝୁମ୍କି, କାଲୁମାର୍ଣ୍ଡି ପ୍ରଭୃତି ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର। ଏଠାରେ ରଙ୍ଗାମୁର୍ମୁ କୁଲି ସର୍ଦ୍ଦାରେ ହେବା ପରେ କାନତରାଟି ବାବୁ ପାଇଁ କୁଲି ଯୋଗାଡ଼ କରୁଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଜୁଆନ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀଙ୍କର ଇଜ୍ଜତ ନଷ୍ଟ ହେବାର ଜାଣିବା ପରେ ସେ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିଛି। କାନ୍ତରାଟି ବାବୁ ଝୁମ୍କିର ଇଜ୍ଜତ ନେଲାବେଳେ ରଙ୍ଗାମୁର୍ମୁ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ଜେଲ୍ ଯାଇଛନ୍ତି। ଗଳ୍ପଟି ଭଗବତୀଙ୍କ 'ଶିକାର'ଗଳ୍ପର ଛାୟାରେ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା ପରି ମନେହୁଏ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପାଢ଼ୀଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ଭିନ୍ନ ଧରଣର। ଏମାନେ ଭାରି ଅଦ୍ଭୁତ ମନେହୁଅନ୍ତି। 'ଛାଇ ଆଲୁଅ'ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ତରୁଣୀ ସ୍ୱାମୀଠାରୁ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାପାଇଁ ସହରୀବାବୁ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ରଖିଛି ସିନା; କିନ୍ତୁ କିଛି ଫଳ ପାଇପାରି ନାହିଁ। ଉମାଶଙ୍କର ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଗଳ୍ପ 'ଦାରିଂବାଡ଼ିର ଫୁଲମତୀ'ରେ ଥିବା ଅଦିବାସୀ ନାରୀଟି ଏକ ଅସହାୟ ଚରିତ୍ର। କିନ୍ତୁ ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ରକ୍ତ ମନ୍ଦାର'ରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ସବୁ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱମୁଖର ଚରିତ୍ର ହିସାବରେ ଦେଖାଦିଅନ୍ତି। ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ସେନାପତିଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସରଳ, ତ୍ୟାଗଶୀଳ ଓ ଧର୍ମୀୟ ବିଶ୍ୱାସ ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ। ସେହିପରି ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀଙ୍କ 'ଜିତାପଟ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ରର୍ବଟ ଓ ମେରୀ ପରୋପକାରୀ ଚରିତ୍ର ଅଟନ୍ତି। ସେଥିପାଇଁ ସୁଶୀଳାର ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଏମାନେ ହିଁ ତାଙ୍କର ସେବାଯତ୍ନ କରି ପ୍ରସବ କରାଇଛନ୍ତି। ବିଘ୍ନରାଜ ପଟେଲଙ୍କ ଗଳ୍ପର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଧର୍ମପରାୟଣା ହୋଇଥିବାବେଳେ ଅର୍ଜୁନ ଶତପଥୀଙ୍କ ଗଳ୍ପର ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସରଳ ଓ ସ୍ୱାଭିମାନୀ। ପୁଣି ସ୍ମିତା ହୋତାଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ର ସଭ୍ୟାଲୋକରେ ଆସିବା ପରେ ନିଜ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଅବହେଳା କରିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ସେହିପରି ବିଜୟ କୁମାର ପଢ଼ିହାରୀଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଦ୍ୱାରା ଆବଦ୍ଧ, ସରଳ ଓ ପ୍ରେମର ପୂଜାରୀ। ପୁଣି ଭୀମ ପୃଷ୍ଟିଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଆମ ସମାଜ ଭିତରେ ଥାଇ କେତେବେଳେ ଗୁଣି ଗାରେଡ଼ିକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଡାହାଣୀ ସନ୍ଦେହରେ ମାରି ଦିଆଯାଇଛି ତ କେତେବେଳେ ପେଟ ବିକଳରେ ଦାଦନ ଖଟିଛି, ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ସାଜିଛି। ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ତଳିତଳାନ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି। ସେହିପରି ମଧୁସୂଦନ ସ୍ୱାଇଁଙ୍କ ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା ବିସ୍ଥାପିତ ହେବା ସହିତ ନକ୍ସଲ ଓ ଯବାନମାନଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧ ଭିତରେ ପେଷି ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି। ତାଙ୍କର ଗଳ୍ପ 'ଯେଉଁଠି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଏଁ'ରେ ଆଦିବାସୀଟିଏ ବିସ୍ଥାପିତ

ହୋଇଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିବା ବେଳେ 'କାତୁଲପେଟାରତୁମା'ରେ ନକ୍ସଲ ଓ ଯବାନ ଯୁଦ୍ଧ ଭିତରେ ଅସହାୟ ଭାବରେ ଡରିଡରି ଦିନ କାଟୁଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ। କେବଳ ଏତିକି ନୁହେଁ ଆହୁରି ଅନେକ ଗାଳ୍ପିକ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ନେଇ ଗଳ୍ପ ଲେଖିଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ।

ତେବେ ଯାହା ବି ହେଉ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ଆଦିବାସୀ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ବହୁମୁଖୀ। ଶାନ୍ତ, ସରଳ, ନିରୀହ ଜଣାପଡୁଥିଲେ ମଧ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏମାନେ ପତ୍ରିଶୋଧ ପରାୟଣା। ଏମାନେ ଯେତିକି ସ୍ୱାଭିମାନୀ, ପରୋପକାରୀ ସେତିକି ଧର୍ମଭୀରୁ ଓ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଦ୍ୱାରା କବଳିତ। ପୁଣି କେତେବେଳେ ସରଳତା ଯୋଗୁଁ ଅତ୍ୟାଚାରର ଶିକାର ହୋଇଛନ୍ତି ତ କେତେବେଳେ ସ୍ୱାଭିମାନ ଓ ଏକଜିଦିଆ ଯୋଗୁଁ ତଳିତଳାନ୍ତ ମଧ ହୋଇଛନ୍ତି। ବିଶେଷ କରି ଅନେକ ଜାଗାରେ ଏମାନଙ୍କୁ ଉପଭୋଗର ସାମଗ୍ରୀ ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। କିନ୍ତୁ ଏମାନେ ଚାହିଁକି ବି ଏହାର ପ୍ରତିବାଦ କରିପାରିନାହାନ୍ତି। କାରଣ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ପାଖରେ ମନର ଭୋକଠାରୁ ପେଟର ଜ୍ୱାଳା ଓ କ୍ଷଣିକ ବଞ୍ଚିବାର ଆଶା ଅତ୍ୟଧିକ। ତଥାପି ତାଙ୍କ ସରଳତା, ସ୍ୱାଭିମାନ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧତା, କର୍ମଠତା, ଈଶ୍ୱରବିଶ୍ୱାସ, ପରୋପକାରିତା ଆଦିଗୁଣ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରେ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. ବ୍ରହ୍ମା, ରାମଚନ୍ଦ୍ର; (ସଂ) ଜଳନ୍ଧରଦେବ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ (୨ୟଖଣ୍ଡ), ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ, ୨୦୦୮, ପୃଷ୍ଠା-୯୪

୨. ବ୍ରହ୍ମା, ଗୌରୀ କୁମାର ଓ ବିବେକାନନ୍ଦ ପାଣିଗ୍ରାହୀ;(ସଂ) ଗୋଦାବରୀଶ ରଚନାବଳୀ(୧ମ ଖଣ୍ଡ), କଟକ, ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର, ୨୦୧୨, ପୃ-୩୦୧

୩. ଭଗବତୀ ସଞ୍ଚୟନ, ନବଯୁଗ ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ, କଟକ, ନବଯୁଗ ଗ୍ରନ୍ଥାଳୟ, ୧ମ ସଂସ୍କରଣ,୧୯୮୫, ପୃ-୪୭

୪. ମହାନ୍ତି, ଗୋପୀନାଥ; ଛାଇ ଆଲୁଅ, କଟକ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ୧୯୯୨, ପୃ-୮୭

୫. ମିଶ୍ର, ଯଶୋଧାରା; (ସଂ)ଭୁବନେଶ୍ୱର ବେହେରାଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠଗଳ୍ପ, ୨୦୧୬, ପୃ-୦୭

୬. ମହାନ୍ତି, ସୁରେନ୍ଦ୍ର;ଶ୍ରେଷ୍ଠଗଳ୍ପ', ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଚତୁରଙ୍ଗ ପ୍ରକାଶନୀ, ୧୯୯୯, ପୃ-୧୦୦

୭. ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅଖିଳ ମୋହନ; ଓ ଅନ୍ଧଗଳି, କଟକ, ଅଗ୍ରଦୂତ, ୧୯୮୫, ପୃ-୧୭୬

୮. ସୁଧୀର ବେହୁରା ଓ ମନ୍ଦାକିନୀ ଦାସ; କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବୀଥିକା, ୧୯୯୯, ପୃ-୧୧୬

୯. ସୁଧୀର ବେହୁରା ଓ ମନ୍ଦାକିନୀ ଦାସ; କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବୀଥିକା, ୧୯୯୯, ସେହିଠାରେ, ପୃ-୧୧୯

୧୦. ହୋତା, ସାତକଡ଼ି; କିରିବୁରୁର କନ୍ୟା, କଟକ,ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ,୧୯୮୩, ପୃ-୧୪

୧୧. ରାୟ, ପ୍ରତିଭା; ଭଗବାଁର ଦେଶ୍, କଟକ, ଆଦ୍ୟାପ୍ରକାଶନୀ, ୨୦୧୫, ପୃ-୫

❖ ❖ ❖